मराठे प्रतिष्ठान मुंबई यांचे मुखपत्र

परस्परं भावयन्तः

म प्र

हितगुज

अंक ६७ ● संपादक : लक्ष्मण शंकर (पृष्ठ ५२०) ● सप्टेंबर २००६

(व्यक्तींची नावे देताना 'मराठे' आडनाव वगळले असून कंसात कुलवृत्तांतातील माहितीचा पृष्ठ क्रमांक दिला आहे.)

(फक्त खाजगी वितरणासाठी)

मराठे प्रतिष्ठान दैनंदिनी २००७

१०० रुपयात आपले नाव छापलेली डायरी मिळवा

प्रतिष्ठान डायरीचे हे दुसरे वर्ष. मागील वर्षाप्रमाणेच प्रत्येक दिवसाला पूर्ण पान अधिक ३५ पाने विविध प्रकारची उपयुक्त माहिती अशी एकूण ४०० पाने असतील. ही माहिती खूपच उपयुक्त असल्याच्या अनेक प्रतिक्रिया गेल्या वर्षी आल्या. प्रती हातोहात संपल्याने अनेकांना निराश व्हावे लागले.

आपणांस ही डायरी नक्की मिळावी यासाठी आपण फक्त एवढेच करा -

आपला स्वत:चा, मुलांचा, बायकोचा, आईवडील, भाऊ-बहीण अथवा अन्य नातेवाईक यांच्या वाढदिवसांप्रीत्यर्थ अथवा स्मृतिप्रीत्यर्थ विवक्षित तारखेचे पृष्ठदान करा आणि त्या बदल्यात आपण एक डायरी मिळवा - अगदी घरपोच आणि कटाक्षाने वर्ष सुरू होण्यापूर्वी. **पृष्ठदान शुल्क आहे केवळ रु. १००**. आपण कळविलेल्या तारखेच्या पानाच्या तळाशी आपले अथवा आपणास हव्या त्या व्यक्तीचे नांव, गाव, फोन. नोकरी/व्यवसाय व पद छापले जाईल.

पृष्ठदानाप्रमाणेच काही जाहिरातीहि घेतल्या जातील. त्यासाठीचे दर पृष्ठदान रु. १०० शुभेच्छा पट्टी रु. ३००, कृष्णधवल पाव पान रु. ५००, अर्धे पान रु. १५००, पूर्ण पान रु. ३०००, रंगीत पूर्ण पान रु. ३५००, मलपृष्ठ व मुखपृष्ठाचे आतील पान रु. ५०००, मलपृष्ठ रु. ७०००.

त्वरित (सप्टेंबर अखेरपर्यंतच) जाहिरात द्या वा पृष्ठदान करा आणि आपणास ही डायरी मिळण्याची हमी मिळवा. संपर्क : सौ. नीलांबरी मराठे, आप्पा बळवंत चौक, फोन - २४४५६२७०, श्री. अरुण दत्तात्रय मराठे, भिकारदास मारुती जवळ, फोन - २४४७३२८१, श्री. श्रीनिवास गोपाळ, CDSS जवळ, एरंडवणे, फोन - २५४६४७०६. (अधिक माहितीसाठी पहा हितगुज जून २००६).

* * *

चतुर्थी

गणेशचतुर्थी सारेजण जाणतात. पण अशी किती चतुर्थीव्रते आहेत त्यांची कुतूहल म्हणून संकलित केलेली माहिती.

शुक्ल व कृष्ण या दोन्ही पक्षातली चौथी तिथी. हिला चंद्राच्या चतुर्थ कलेची क्रिया असे म्हणतात. चतुर्थीच्या दिवशी मंगळवार असल्यास त्या दिवशी केलेले दान-पुण्य अक्षय्य होते. असे भविष्यपुराणात सांगितले आहे.

गणेशचतुर्थी, गौरी चतुर्थी, नाग चतुर्थी, कुंड चतुर्थी, बहुला चतुर्थी, संकष्ट चतुर्थी, विनायकी चतुर्थी अशी सुमारे २५ चतुर्थी व्रते सांगितली आहेत. भविष्य पुराणात शिवा, शांता व सुखा अशा तीन चतुर्थी सांगितल्या आहेत. त्या अनुक्रमे भाद्रपद चतुर्थी, माघ चतुर्थी आणि अंगारकी चतुर्थी या होत. उत्तर भारतातल्या स्त्रिया कार्तिक चतुर्थी (करवाँ चौथ), माघ चतुर्थी (तिलकुट्टी चौथ) वैशाख व भाद्रपद मासाच्या चतुर्थी पुण्यप्रद मानून त्या दिवशी व्रत करतात व त्या त्या व्रताची कहाणी ऐकतात.

व्रत व उपवास यांच्यासाठी चतुर्थी घ्यायची ती तृतीयायुक्त घ्यावी असे ब्रम्हवैवर्त पुराणात सांगितले आहे. हेमाद्रीने चतुर्थीच्या प्रदोषकाली अनाध्याय करावा असे सांगितले आहे. त्यानेच चतुर्थीचे रूपविधान सांगितले आहे. ते असे -

नीलोत् पलाभासा चतुर्थी मूषकस्थिता।
परशुं बिभ्रती पात्रं पीतवस्त्रादिसंयुता।।

चतुर्थी ही नीलकमलाच्या पत्रासारख्या कांतीची, मूषकवाहना, परशू व पात्र धारण करणारी व पीतवस्त्र, पीतपुष्प इ. पिवळ्या वस्तूंनी युक्त अशी करावी. (आधार : भारतीय संस्कृति कोश, खंड ३, पृ.३२७)

(संकलक: **सौ. उर्मिला लक्ष्मण**, पृ.५२०, मुलुंड)

* * *

मराठे प्रतिष्ठान

पब्लिक ट्रस्ट नोंदणी क्र. ई. ७९१८ (मुं. ता. १२/१/१९८१)

मराठे उद्योग भवन, आप्पासाहेब मराठे मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई ४०० ०२५. दूरध्वनी : २४३०२४५३.

वेबसाईट : www.marathepratishthan.org

प्रतिष्ठान वृत्त

कार्यकारी मंडळ

प्रत्येक महिन्याच्या **दुसऱ्या शनिवारी सायंकाळी ४ वाजता** कार्यकारी मंडळाची सभा होते. सभेच्या दिवशी कोणीहि सभासद कार्यकारी मंडळाला भेटण्यासाठी येऊ शकतो.

मागील तिमाहीत **१० जून, २२ जुलै व १२ ऑगस्टच्या शनिवारी कार्यकारी मंडळाच्या सभा झाल्या.** १० जूनची सभा प्रतिष्ठान कार्यालयात झाली. कार्योपाध्यक्ष श्री. रमाकांत विद्वांस परदेशातून येणार होते म्हणून जुलै मध्ये चौथ्या शनिवारी त्यांच्या माहीम येथील निवासस्थानी सभा झाली. १२ ऑगस्टची सभा सुलभाताई मराठे यांच्या निमंत्रणावरून त्यांच्या घरी घेण्यात आली.

संपादक श्री. लक्ष्मण शंकर यांनी जून २००६ च्या हितगुजमध्ये, ५० अंकांची नॉन-स्टॉप वाटचाल - यापुढे काय? असा खडा सवाल कुलबांधवांना केला होता आणि हितगुजची जबाबदारी नव्या पिढीने घ्यावी असे आवाहन केले होते. २२ जुलैच्या सभेत त्याविषयी चर्चा झाली. कार्यकारिणीची सदस्य डॉ. सौ. सुमेधा प्रभाकर यांनी 'हितगुज'साठी संपादन करण्याची तयारी दाखविली परंतु कार्यकारी संपादिका म्हणून सुरवातीला काम करून संपादकाच्या मार्गदर्शनाचा अनुभव घेतल्यानंतरच संपादकपदाची धुरा सांभाळण्याचा आपला मनोदय व्यक्त केला. पुण्याहूनही संपादन कार्य स्वीकारण्याची अरुणा मराठे यांची तयारी असल्याचे पुणे प्रतिनिधी श्रीनिवास मराठे यांनी सांगितले. कार्यकारी मंडळाने लक्ष्मणरावांनी अजून वर्षभर तरी संपादकपदी राहावे व या काळात सौ. सुमेधा मराठे यांचे सहाय्य घ्यावे असा आग्रह धरला. लक्ष्मणरावांनी ते मान्य केले. (या अंकात त्यांचा सहभाग आहे - संपादक)

याच सभेत, प्रसिद्ध **लघुउद्योजक मधुसूदन खांबेटे तथा अप्पा** (पृ.६९५) यांचा **आणि त्यांच्या सुविद्य पत्नी पद्मजाताई यांचा ७५ वर्षे पूर्ण झाल्याबद्दल सत्कार** करण्यात आला. कार्यकारिणीचे ज्येष्ठ सदस्य श्री. वि. के. (पृ.२०) यांनी शाल, श्रीफळ व पुष्पगुच्छ देऊन अप्पांविषयी गौरवोद्गार काढले. सौ. पद्मजाताईंना प्रतिष्ठानच्या विश्वस्त श्रीमती सुलभाताई सुरेश यांच्या हस्ते पुष्पगुच्छ देण्यात आला. उपाध्यक्षांच्या पत्नी सौ. शुभाताईंनी त्यांना सुंदरशी साडी चोळी देऊन त्यांची ओटी भरली. मराठे प्रतिष्ठानने केलेल्या ह्या घरगुती सत्कारामुळे दोघे पती-पत्नी भारावून गेले.

सौ. पद्मजाताईंनी आणि अप्पांनी सत्काराला उत्तर देणारे छोटेखानी भाषण केले. **पद्मजाताईंनी अप्पांची पत्नी म्हणून भूमिका जगताना आलेले अनुभव सांगितले.** सुरवातीला कलकत्त्याला ते राहात होते. मग धंदा करण्याच्या निमित्ताने ठाण्यास आले तेव्हा भागीदारांकडून फसविले गेले. पार्टनरने त्यांच्या विश्वासघात केला. तरीही न डगमगता धैर्याने आल्या प्रसंगाला तोंड दिले. भागीदारीत व्यवसाय न करता स्वतंत्रपणे स्वत:च्या पायावर उभे राहून व्यवसाय करण्याचा निर्णय घेतला. रेल्वेतल्या सिग्नल यंत्रणेसाठी अत्यावश्यक असलेल्या सुट्या भागांची निर्मिती करण्याचा कारखाना काढला आणि जिद्दीने तो यशस्वी केला.

साहस, कष्ट करण्याची तयारी या अप्पांच्या गुणांचे त्यांनी कौतुक केले. लग्न झाले तेव्हा त्यांनी रुखवतावर पत्त्यांचा कॅट ठेवला होता. अप्पांना ब्रिज खेळण्याचे फार वेड होते म्हणून. त्या काळातही त्यांच्याकडे चारचाकी वाहन होते. त्याचे सर्वांना अप्रूप वाटत असे. प्रतिकूल परिस्थितीतही त्यांनी ते विकले नाही. अप्पा जमदग्निचे अवतार, संतापी होते. याचे अनेक किस्से रंगवून सांगितले. मात्र बाहेर रागावून आले की राग काढायला बायकोशिवाय दुसरे हक्काचे माणूस कोण मिळणार या दृष्टीने मी याकडे पहात असे असेहि त्यांनी सांगितले. खऱ्या अर्थाने पद्मजाताई सहधर्मचारिणी होत्या हे त्यावरून लक्षात आले. शिवाय त्यांनी स्वत:ही वनौषधींची दुर्मिळ माहिती जमवून पुस्तक लिहिले.

आप्पांनीही, आजवर अनेक ठिकाणी मोठ-मोठे सत्कार झाले पण आजच्या या घरातल्या सत्काराचे मोल काही वेगळेच आहे. अशा भावना व्यक्त करून मराठे प्रतिष्ठानला सर्वतोपरी सहाय्य करण्याचे आश्वासन दिले. याप्रसंगी पद्मजाताईंनी दोन पुस्तके (मधुर अमृतकुंभ) भेट म्हणून दिली आणि द्रव्य देणगी म्हणून रु. २००० दिले. चहा, अल्पोपहार होऊन सभा संपली.

दि. १२ ऑगस्ट २००६ ला माहीम येथे मराठे प्रतिष्ठानच्या विश्वस्त श्रीमती सुलभाताई सुरेश यांच्या निवासस्थानी सभा झाली. सुलभाताईंनी प्रसन्नपणे सर्वांचे स्वागत केले. या सभेला महिलावर्गाची उपस्थिती लक्षणीय होती. या सभेत **वास्तुप्रकल्पनिधीविषयी चर्चा** झाली. श्री. मोहनराव यांनी १०,००० रु. वास्तुप्रकल्पनिधीला दिले. अध्यक्षांनी वास्तुप्रकल्पाला परदेशस्थ मराठ्यांचे सहाय्य मिळवण्यासाठी त्यांना पाठवायच्या स्मरणपत्राचा मसुदा वाचून दाखवला तो सर्वांनी मान्य केला. या आधी सुमारे ६ महिन्यांपूर्वी असे आवाहनपत्र गेले होते असे हेमंत महादेव यांनी निदर्शनास आणून दिले. मात्र त्याला प्रतिसाद मिळाला नव्हता याची नोंद घेण्यात आली.

कुलबांधवाची आत्मीयता दिवसेंदिवस कमी होत चालली आहे. याविषयी वा.ग. नी नाराजी दर्शविली.

सुरेशभाऊंचे चिरंजीव श्री. यशवंत यांनी रु. दहा हजार देणगी म्हणून प्रतिष्ठानला दिले व पुढेहि दरवर्षी अशीच रक्कम देणार असे सांगितले. याला कुठलाहि टॅग लावू नये, कोणाच्याही स्मृतीच्या नावाचा उल्लेख करू नये असेहि त्यांनी सांगितले. प्रतिष्ठानने शैक्षणिक कार्यासाठी, वैद्यकीय सहाय्यासाठी वा अन्य कारणासाठी वापरावे, केवळ बँकेत फिक्स डिपॉझिटमध्ये अडकवून ठेवू नयेत असेहि त्यांनी सांगितले.

कार्यकारिणीची पुढील सभा अध्यक्ष आनंदराव यांच्या घरी, ठाणे येथे १ सप्टेंबरला घेण्याचे ठरवून सभेचा समारोप झाला.

वर्गणी व देणग्या

जून ते ऑगस्ट २००६ या तिमाहीत प्रतिष्ठानकडे जमा झालेल्या सभासद वर्गणी, हितगुज वर्गणी, जाहिराती आणि देणग्यांचा तपशील पुढीलप्रमाणे :-

अ. आजीव सभासदत्व/हितगुज वर्गणी :

१. संजय रामचंद्र, अमरावती रु. ३००

(पुढे पृ.१५ वर)

सभासद वृत्त

मानसन्मान

एक अपूर्व विद्यार्थिनी - अपूर्वा अजित

ठाणे येथील सभासद **अजित वामन (पृ.२७७) यांची मुलगी अपूर्वा** (आता अपूर्वा जोशी) ही एक आगळीवेगळी, अगदी अपूर्व विद्यार्थिनी आहे. B.A. ला भूगोल हा फारसा कुणाला नको असलेला विषय घेऊन आता नुकतीच ती 'नासा' मध्ये असिस्टंट रिसर्च सायंटिस्ट म्हणून रूजू झाली आहे.

अभ्यास, क्रीडा, कला, संगीत सर्वात उत्तम गती. इ. २री पासूनच गळा सुरेल असल्याची जाणीव. तेव्हापासून आजपर्यंत सध्या अमेरिकेत सुद्धा 'पंडीत जसराज अॅकेडमी' मध्ये तिचा रियाज नियमित चालू आहे.

गाणं गाता गाता अपूर्वाने महाराष्ट्रात 'सर्वोत्कृष्ट अॅथलेट' म्हणूनहि गौरव प्राप्त केला. अकरावीत 'इंडो जपान सोसायटी'तर्फे होणाऱ्या चित्रकला स्पर्धेत भारतातून निवडल्या गेलेल्या अकरा कलावंतापैकी ही एक.

परंतु हे सर्व करताना तिला ध्यास होता भूगोलाचा. काहीतरी वेगळे करावयाचे स्वप्न उराशी बाळगले व भूगोल हा विषय घेऊन ती B.A. ला मुंबई विद्यापीठात पहिली आली. नंतर M.A. करून Phd साठी अमेरिकेत गेली. University of Georgia मध्ये तिला शिष्यवृत्ती मिळाली. तिथे तिने Geographical Information System व Cartography (map making) हे दोन विषय निवडले.

या विषयातील आमचे ज्ञान तुटपुंजे; परंतु हा विषय किती महत्त्वाचा आहे हे पुढील एका प्रसंगामुळे कळले. M.A. झाल्यावर तिला Indian Army कडून जॉईन होण्यासंबंधात विचारणा झाली.

मराठ्यांचा बाणेदारपणाचा आणखी एक प्रसंग. Phd च्या दुसऱ्या सत्रात तिला विद्यापीठाने या विषयाकरता पुरेसा निधी उपलब्ध नसल्याचे सांगितले. यावर तिने प्रोफेसरांना सांगितले, 'सर, नुकसान तुमच्याच विद्यापीठाचे आहे. माझ्यासारख्या हुशार मुलीला इतर विद्यापीठात लगेच शिष्यवृत्ती मिळेल.' लगेचच त्यांच्या HOD ची एक बैठक बोलावली गेली व तिची शिष्यवृत्ती मान्य झाली.

अभ्यासू वृत्ती, जिज्ञासा, नवीन शिकण्याचा हव्यास हा अपूर्वाचा स्थायीभाव. इजिप्तमध्ये पुढील संशोधनाकरता ती जाणार होती. पण तेवढ्यात तिला NASA मध्ये 'Asst. Research Scienceiest' म्हणून प्रवेश मिळाल्याचे आजच हे लिहिता लिहिता फोनवर कळले. (प्रेषक - सौ. अनिता अजित, पृ.२७७, ठाणे)

सिद्धार्थ मराठे B.S. (मिचिगन युनिव्हर्सिटी)

पुणे येथील सदस्य **श्री. सुरेश रामकृष्ण (पृ.९०) यांचा मुलगा चि. सिद्धार्थ** याने नुकतीच (April 2006) अमेरिकेतील Michigan Technological University मधून B.S. (Electrical Engg.) ही पदवी उच्च श्रेणीत संपादन केली व आता तो Texas येथील BLACK & VEATCH ह्या Multinational कंपनीत नोकरी करीत आहे. सिद्धार्थच्या ह्या यशाबद्दल त्याचे मराठे परिवारातर्फे अभिनंदन व भावी काळात असेच उज्ज्वल यश मिळो अशा शुभेच्छा. (प्रेषक - सौ. नीलांबरी रमेश, पुणे)

प्रीता संजय करमरकर - १०वीत मुंबई बोर्डात १०वी

मराठ्यांची नात, **लक्ष्मण शंकर (पृ.५२०) यांच्या मुलीची मुलगी प्रीता संजय करमरकर** ही मार्च २००६ मध्ये झालेल्या एस.एस.सी. परीक्षेत गुणवत्ता यादीत मुंबई विभागात १०वी आली. तिने ७५० पैकी ७०४ (९३.८६%) गुण मिळवले. विशेष म्हणजे कोणत्याहि कोचिंग क्लासला न जाता सातत्याने, नियमित स्वत:चा स्वत: अभ्यास करून तिने हे यश मिळवले. त्याबरोबरच तिने खेळाकडेहि दुर्लक्ष केले नाही. जिल्हा पातळीवरच्या कबड्डी स्पर्धेत कात्रप विद्यालय, बदलापूर या तिच्या शाळेच्या कबड्डी संघाची ती कप्तान होती. त्यांच्या संघाला उपविजेतेपद मिळाले होते. तिला भावी शैक्षणिक यशासाठी मराठे प्रतिष्ठानतर्फे शुभेच्छा.

श्रद्धा रामचंद्र - उच्च शिक्षणासाठी अमेरिकेत

मुलुंड, मुंबई येथील **सभासद रामचंद्र गोविंद (पृ.५३५) यांची मुलगी श्रद्धा** वर्षभरापूर्वी सर जे. जे. कॉलेज ऑफ आर्किटेक्चर मधून B.Arch परीक्षा प्रथम श्रेणीत उत्तीर्ण झाली. २ वर्षांचा मास्टर्स ऑफ बिल्डींग सायन्स हा अभ्यासक्रम पूर्ण करण्यासाठी सदर्न कॅलिफोर्निया युनिव्हर्सिटीची स्कॉलरशिप मिळवून ती जुलै अखेर अमेरिकेत रवाना झाली. तिला शैक्षणिक यशासाठी मराठे प्रतिष्ठानतर्फे शुभेच्छा.

चुकीची दुरुस्ती : 'अनिल' नव्हे, अदिती श्रीपाद

जून ०६ च्या अंकांत १२वीतल्या (२००४-०५) गुणवत्ता पारितोषिकांची माहिती छापली आहे. त्यामध्ये क्र. ७ अनिल श्रीपाद (पृ.८७), डोंबिवली असे नांव छापले आहे ते 'अदिती श्रीपाद' असे वाचावे.

अभिनंदनीय निवड

तिस्क, उसगांव, गोवा येथील सभासद, सेवानिवृत्त शिक्षक **गोविंद नारायण यांचा मुलगा अमित** (पृ.५४१) याची दिल्ली येथील आय.आय.टी. च्या एम.डी. (मेकॅनिकल डिझाइन) या दोन वर्षांच्या अभ्यासक्रमासाठी २५ उमेदवारांतून ६व्या क्रमांकाने निवड झाली. या शिक्षणाच्या अंतिम परीक्षेतही चि. अमितला उज्ज्वल यश मिळो अशी प्रतिष्ठानतर्फे शुभेच्छा.

मराठ्यांचे मंगल कार्यालय

आपले सभासद माधव यशवंत (पृ.५११) यांचे बंधु सुरेश यांचे मठ, ता. वेंगुर्ले येथील घरी दि. ९ ऑगस्ट २००६ रोजी मराठे बंधूंच्या श्रीस्वयंभू मंगल कार्यालयाचे उद्घाटन करण्यात आले. मराठे बंधूंना या नव्या उपक्रमाबद्दल मराठे परिवारातर्फे शुभेच्छा.

सहवेदना

१. मुद्रे बुद्रुक, ता. कर्जत, जि. रायगड येथील **सभासद सदानंद प्रभाकर विद्वांस** (पृ.६५८) यांचे अल्पशा आजाराने २५.३.२००६ रोजी ६०व्या वर्षी निधन झाले. ते कल्याण येथील छापखान्यात नोकरीला होते. हितगुजमध्येहि ते लिहीत असत. हितगुजच्या डिसेंबर २००५ मध्ये त्यांचा मुलगा सुनील याचा लेख 'अहो मला लग्न करायचंय' प्रसिद्ध झाला होता.

२. बेळगांव येथील **सभासद श्रीरंग दिवाकर** (पृ.४७१) यांचे अल्पशा आजाराने २२.७.२००६ रोजी दु:खद निधन झाले. ते ५० वर्षांचे होते.

३. आपले मिरज येथील **सदस्य सुहास बळवंत (पृ.८३) यांचे वडील बळवंत दत्तात्रेय** (दादासाहेब) यांना १४.७.२००६ रोजी देवाज्ञा झाली. ते ७९ वर्षांचे होते. त्यांनी मराठे मिलमध्ये पर्यवेक्षक म्हणून दीर्घकाळ नोकरी केली. निवृत्तीनंतर त्यांनी आपले आजोबा बळवंत भास्कर, विष्णुदास भावे यांच्या सांगलीकर नाटक मंडळीतील कलावंत यांची नाट्यक्षेत्रातील दुर्लक्षित राहिलेली मोलाची कामगिरी प्रसिद्धीत आणली. आपल्या ''नूतन सांगलीकर मंडळी'' या नाटक कंपनीमधून मराठीत पहिल्यांदा लिखित स्वरूपातील संहितापूर्ण नाटके सादर केली. (प्रेषक : विठ्ठल महादेव, सांगली)

४. प्रतिष्ठानचे सांगली येथील **सभासद प्रभाकर सदाशिव (पृ.८६४)** यांचे २०.६.२००६ रोजी अल्पशा आजाराने निधन झाले. सांगली केंद्रातील प्रतिष्ठानच्या कामात त्यांचा चांगला सहभाग असे. (प्रेषक : विठ्ठल महादेव, सांगली)

५. पुण्यातील **सदस्य संजय रघुनाथ यांचे पिताजी रघुनाथ कृष्णाजी** (पृ.४२७) दि. २४ मे २००६ रोजी दमण येथे घरी हृदयविकाराने अकस्मिक निधन झाले. त्यांचे वय ७६ वर्षांचे होते.

त्यांनी किर्लोस्कर व किर्लोस्करवाडी येथे ४० वर्षे उत्तम प्रकारे नोकरी केली. तेथील सामाजिक कामात त्यांचा चांगला सहभाग असे. रामानंदनगर येथील ब्राह्मण सेवेचे ते सक्रीय कार्यकर्ते होते. त्यांनी आपला प्रपंच नेटका केला व समर्थउक्तीप्रमाणे ते आता परमार्थाकडे वळले होते. दासबोध वाचन व ज्ञानेश्वरी वाचन नियमाने चालू होते. त्यांच्या मागे पत्नी, मुलगा, सून, दोन मुली व नातवंडे असा परिवार आहे. (प्रेषक - संजय मराठे) ***

गोत्रे चतुर्दश कुळे मुळ साठि होती

- **कालिदास बाळकृष्ण** (पृ.५४१), गोवा

ताम्हनकर मंडळ, मुंबई यांच्या गुढीपाडव्याच्या शुभेच्छापत्रात प्रसिद्ध झालेले एक १८ श्लोकी काव्य का. बा. यांनी पाठविले आहे. यामध्ये १४ गोत्रांजली, २०० आडनांवे गुंफलेली आहेत. यांतला अखेरचा श्लोक आणि ६वा श्लोक (कपिगोत्राबाबतचा) वानगीदाखल येथे छापला आहे.

गोत्रे चतुर्दश कुळे मुळ साठि होती
त्यांचेचि संततिमुळे बहू भेद होती
नेत्रां अधीक सकळही शत दोन साद्ये (झाले?)
यांते अधिक असती तरि भेद यांचे ।।१८।।

काळे, विद्वांस, कर्दीकर, त्रिमये (लिमये?)
आणि जे कां मराठे
खांबेटे मांईदेवां सहित परिशिजे
आणि सान्ये रटाटे
बांठे, जाईल जे का तदुपरि परिसा
भागवत्ताभिधाने
संख्या जाणा दलालां सह रविसमये
युक्त गोत्रा कपीने ।।६।।

वरील ६व्या श्लोकात (कपिगोत्रांत) चक्रदेव, जोशी आणि फडणीस यांचा उल्लेख नाही. जोशींचा वत्स, काश्यप आणि शांडिल्य गोत्रांत उल्लेख आहे. पण चक्रदेव आणि फडणीस यांचा २००च्या यादीतच उल्लेख नाही.

विद्वांसांचा कपिगोत्राप्रमाणेच शांडिल्य गोत्रांतहि 'जोशी सोमण दामले परचुरे आणीक विद्वांस हि' असा उल्लेख आहे.

वरील बाबतीत कोणी कुलबांधव विशेषत: चक्रदेव, जोशी, फडणीस आणि विद्वांस अधिक प्रकाश पाडू शकेल काय? - संपादक ***

कै. चिंतामण बळवंत मराठे हस्ताक्षर स्पर्धा २००७

१. स्पर्धेसाठी वयाची अट नाही. मात्र स्पर्धा तीन गटात विभागली आहे. (अ) गट क्रमांक १ - ३० वर्षांच्या आतील स्त्री व पुरुष. (ब) गट क्रमांक २ - वय वर्षे ३१ ते ५९ या गटातील स्त्री व पुरुष आणि (क) गट क्रमांक ३ - वय वर्षे ६० व पुढील स्त्री व पुरुष (ज्येष्ठ नागरिक).

२. प्रत्येक गटात रु. २००, १५०, १०० अशी तीन व रु. ५० चे एक उत्तेजनार्थ अशी बक्षीसे दिली जातील.

३. मराठ्यांच्या माहेरवाशिणीहि स्पर्धेत भाग घेऊ शकतात.

४. स्पर्धकांनी मराठी, हिंदी, इंग्रजी १० ओळी हस्ताक्षर फक्त काळ्या शाईने लिहिलेले पाठवायचे आहे. इतर शाईमध्ये लिहिलेले हस्ताक्षर स्पर्धेकरता विचारात घेतले जाणार नाही.

५. हस्ताक्षर पाठवताना आपला संपूर्ण पत्ता टेलिफोन क्रमांक व जन्मतारखेचा उल्लेख करावा तसेच गट क्रमांकही लिहावा.

६. स्पर्धकानी आपले **हस्ताक्षर** खालील पत्त्यावर **३१.१२.२००६ पूर्वी पाठवावे**. उशीरा आलेल्या हस्ताक्षराचा स्पर्धेकरता विचार केला जाणार नाही.

७. स्पर्धेचा निकाल २८.१.२००७ रोजी जाहीर करण्यात येईल. मार्च २००७ च्या हितगुजमध्येहि प्रसिद्ध करण्यात येईल.

८. स्पर्धकांना त्यांची बक्षीसे फेब्रुवारी २००७ मध्ये पाठविली जातील.

- श्री. गजानन चिं. मराठे, प्लॉट नं. ३४ अ, सार्थक, सेनादत्त कॉलनी, पुणे ४११०३०. फोन २४३३१६५१, २५३३१६५१ ***

आजी लक्ष्मी हरि मराठे

यांच्या स्मरणार्थ

प्रभाकर दामोदर मराठे

वडाळा, मुंबई - ४०० ०३१.

एक हिमालयन ट्रेक - अधूरा

- आनंद यशवंत (पृ.२७७), ठाणे

प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष आनंदराव मधून मधून सपत्निक 'ट्रेक'ला जात असतात - पायी हं, जीपमधून नव्हे! असे सात-आठ हिमालयातले ट्रेक त्यांनी यशस्वीपणे पूर्ण केले आहेत - अगदी २१ दिवसांच्या १६५०० फूट उंचीवरील ओम पर्वत, लिपू पास 'ट्रेक'सह. पण त्याहून कमी उंचीवरील 'चंद्रताल'चा ट्रेक मात्र एक दिवसाचा प्रवास शिल्लक असताना थांबवावा लागला, हा दैवदुर्विलासच नव्हे काय?

वयाच्या ६०व्या वर्षी केलेल्या चित्तथरारक 'ट्रेक'ची ही हकिगत. - संपादक.

१ सप्टेंबर, रविवार - सकाळी ७ वाजता ठरल्याप्रमाणे गोकूळ - आपल्या काफल्यासह हजर झाला. भाड्याने घ्यायचे सामान कालच घेतले होते. स्टीलची ताट, वाट्या, पातेली, बरशेन वगैरे (Mini kitchen) मनालीच्या बाहेर ४ कि.मी. वर असलेल्या प्रीनी गावात ९ वाजता पोचलो. सामान घोड्यावर adjust करून ९.३० वाजता चालायला सुरवात केली. १२ वाजता हमता गावाला पोचेपर्यंत फक्त चढ आणि चढच! दम निघतो या ट्रेकला!! घोडे असले तरी ते फक्त सामानासाठी होते - गोकूळ बरोबर मामू घोडेवाला - छोटू गडी - पुरणमल (आमचा बल्लवाचार्य) व चार घोडे. हमताला पुरणने सांगितले की आता रस्ता फक्त एक तासाचा आहे व सर्व प्लेन आहे. पण हा आनंद १५ मिनिटांत मावळला. पुढचे शेतन Shetan गाव यायला दोन वाजले.

हमताला सॅकममधील सँडविच खाल्ले व परत चालायला सुरवात केली. असंख्य दगड-गोट्यांनी भरलेल्या रस्त्याने चढ उतार करीत ३।। वाजता एका ओढ्याच्या ठिकाणी मुक्काम केला. गोकूळने १० मिनिटात तंबू लावले. १ आमचा - १ त्यांचा व पूरणचा - १ kitchen tent - १ मामू व छोटूचा. आल्या आल्या चहानी स्वागत झाले पण लगेचच आमच्या पुरणजींनी आम्हाला मटार सोलावयास बसवले. आम्ही वस्ती केलेल्या जागेला पांडू रोपा म्हणतात. तेथे म्हणे पांडवांनी शेती केली होती. आम्ही पोचलो तेव्हा उन्हाचे चटके बसत होते. तर tent मध्ये विलक्षण उकडत होते. पण सुमारे तासाभरात निसर्ग बदलला. संपूर्ण दरी धुक्याने भरली व हवेत विलक्षण गारठा आला.

२ सप्टेंबर, सोमवार - सकाळी ५.३० ला tent च्या बाहेर आलो. रात्री तशी झोप लागली नाही. माझ्याकडे संजितची Sleeping Bag तर सौ. नंदिनीकडे चि. मंदारची. काल संध्याकाळी ६ वाजता सूप व ६.३० वाजता जेवण. त्यांच्या भाषेत Dinner - डिनरला पुलाव - ब्रेड - आलू मटार - नंतर sweets - पाकातला पाव व शेवटी कॉफी. थोडा वेळ गप्पा मारून ७.३० ला tent मध्ये मुक्काम. ६.३० वाजता कानटोपी व लगेचच Wollen stockings घालण्याएवढी हवा थंड झाली. Tent मध्ये कारण नसताना उगाचच अनामिक भीति वाटत होती. खरं तर त्याला काही अर्थ नाही. कारण गोकूळ मंदारचा (आनंदरावांचा मुलगा) मित्र आहे व त्यांनी मंदारबरोबर असंख्य ट्रेक केलेत. झोप न येण्यास दुसरे कारण रात्री १२ वाजेपर्यंत बाहेर गद्दीची वर्दळ चालू होती. (गद्दी - धनगर) हे गद्दी रात्री शेळ्या-मेंढ्या घेऊन दुसऱ्या गावाला जातात.

सकाळी ७.३० ला पुढे दोन तास घनदाट जंगलातून व त्यातल्या त्यात बऱ्यापैकी पण दलदलीच्या रस्त्याने कूच केले. नंतरचा मार्ग म्हणजे दिव्य होते. २ डोंगर उतरलो व चढलो. सुमारे ११.३० च्या सुमारास एक झरणा लागला. झरा कसला, धडकी भरेल इतका जोरदार प्रवाह खाली होता. तो पार करावयाचा पूल आठ दिवसांपूर्वी म्हणे तुटला होता. आता त्यावर एक लांब व जाड झाड टाकून पूल तयार केला होता. आम्ही दोघेही घाबरलो. खाली प्रवाह भीतीदायक होता. शेवटी गोकूळ व पूरणच्या मदतीने झरणा पार केला. नंतरचा प्रवास नाल्याच्या वाळवंटातून होता. असंख्य व मोठ मोठे दगड. त्यातून वाट काढत चालल्यावर सुमारे तासाभराने डोंगर चालू झाले. आता चालताना परत पाऊल twist व्हायची भीती होती. अनेक ठिकाणी पाऊलवाट अतिशय अरुंद आहे. कसरत करावी लागते. आज नाल्याची साथ शेवटपर्यंत आहे. पण नाल्याचा प्रचंड जोरदार प्रवाह आहे व आत मोठाले गोटे.

पुढे परत ३ झरणे दोघांच्या मदतीने पार करावयास लागले. ३.३० वाजत आले आणि अजून आमच्या camp site चा पत्ता नव्हता. शेवटी लांबवर मामू व पूरण बसलेले दिसले. पण tent चा पत्ता नव्हता. पण ते दोघे आमच्यासाठी थांबले कारण शेवटचा पार करावयाचा झरणा जीवघेणा होता. परत सर्वांची मदत घेत जीव मुठीत धरून झरणा पार केला. नंतर पुढे परत सुमारे १५ मिनिटे दगडातून चालल्यावर tent दिसला व हुश केले. समोरच्या cozzy mat वर बसकण मारली. पाचच मिनिटात भजी झाली. नंतर चहा, दुपारी २ वाजता पावसाला सुरवात झाली होती. आता त्याचा जोर वाढला. Tent मध्ये गुपचुप बसून राहिलो. संध्याकाळी ६ वाजता सूप आले व ६.४५ Dinner over. ७.१५ ला tent बंद करून चिडीचिप.

घर

- डॉ. सौ. शशिकला चिंतामणी (पृ.४१), पुणे

असो सदनिका किंवा बंगला
चार भिंतीचा खेळ हा सगळा।।
त्या भिंतीच्या आतही भिंती
वेगवेगळ्या खोल्या बनती।।
कीचन, बेडरूम, हॉल, गॅलरी
चौरस फुटांची चढती पायरी।।
या रचनेला तर विरोध नाही
गरज काही अन् हौसही काही।।
परी वाटतो, बहराव्या भिंतीवर
गर्द मायेच्या वेळी
ही वेडी आशा फोलच ठरते
बहुधा बऱ्याच वेळी।।
'मी'पणा जपते प्रत्येकाची खोली
मूक बनते परस्परांतील बोली।।
भिंतीचे मग बनती अडसर
हरवून जाते घराचे घरपण।।

३ सप्टेंबर, मंगळवार - काल रात्री कधीतरी पाऊस थांबला असणार. कारण सकाळी ५.५० ला सगळीकडे स्वच्छ होते. चहा घेऊन 'ज्वारा' (काल मुक्काम केला त्या जागेचे नांव) ७ च्या सुमारास सोडले व चालावयास सुरवात केली. आज अंतर तसे जास्त नव्हते पण उंची (altitude) १४५०० फूट होती. सुमारे तासभर हलकासा चढ चढत रमत गमत रस्ता पार केला. दोन्ही बाजूला डोंगर व मध्ये जोरदार वाहणारा झरणा. थोड्या वेळातच दूरवर 'इंद्रगड' शिखर दिसायला लागले. नांव अगांदि योग्य होते. शिखर (Peak) एखाद्या किल्ल्यासारखे दिसत होते व सर्व बाजूला तट. बंदीही केलेली दिसत होती. शिंखराची उंची फक्त २०,००० फूट आहे पण अजून कोणीहि ते सर केलेले नाही.

बांधून आणलेला नाश्ता संपवला व पुढचा भीषण खडतर - संपूर्ण दगडांनी भरलेला रस्ता सुरू झाला. ११च्या सुमारास 'हमता' Base ला येऊन पोचलो. मंदारचे ऐकले नाही म्हणून स्वत:ची संभावना केली. कारण त्याने आम्हाला आमचा चंद्रतालचा treck जीपने करावयास सांगितले होते व आता आमची हुशारी आम्हाला नडत होती. कारण अजून ४८ तास तरी गाव असे लागणारच नव्हते. डोंगरातली सर्व वाळू ओली व निसरडी झाली होती. त्यात भर म्हणून दगड आमची पाठ सोडायला तयार नव्हते. उंचीमुळे नंदिनीचे डोके दुखायला लागले. आता एक छोटेसे glacier पण चढून जायचे होते. नंदिनीला सर्वजण प्रोत्साहन देत होते. थोड्या थोड्या अंतरावर थांबत होतो. शेवटी २.३०च्या सुमारास 'Hamata Top' ला पोचलो. नंदिनीला पण जरा बरे वाटत होते. वाटेत तिला प्रचंड धांप लागत होती. श्वास फुटत होता. माझीहि मनातून स्थिती नंदिनी एवढीच वाईट होती. पण तोंडावर मात्र (खोटे का होईना) हसू होते. नाहीतर गोमूखच्या प्रवासात भोजवासाला एक रात्रभर आम्ही दोघेही रडत होतो तसे झाले असते.

'Hamata Top' वरुन 'हमता पास' आलो आणि गोकूळने सांगितले 'अंकलजी अब सब down आहे.' आम्ही उभयता खूश. पण पंधरा मिनिटात लक्षात आले. उतरण महाकठीण आहे. हाताची ढोपरं फुटत होती. Seat वर बसून उतरावे लागत होते. थोड्या वेळात आमच्यासाठी उभारलेले tent दिसत होते पण आम्हाला खाली पोचायला ६ वाजले. जेमतेम पोटात काहीतरी ढकलून झोपायचा प्रयत्न केला. फक्त एकच उपकार हिमालयाचा झाला तो म्हणजे आज पाऊस नव्हता. नाहीतर आमची हालत काय झाली असती देवच जाणे.

आषाढातील पाऊस

- डॉ. सौ. सीमा शाम (पृ.४११), पुणे

घन गर्जले गर्जले
घरती धास्तावली
अंधारून नभ आले
भयभीत मने झाली
वाऱ्याच्या गोंगाटाने
रानं, शेते भांबावली
होवून ती ओलीचिंब
गुरं आडोशास आली
वेडावाकडा पाऊस
धुवाधार सुरू झाला
झोडपीले धरणीला
हाहा:कारच माजला
दुथडी नदी नाल्यांची
पाण्याने वाहू लागली
घराघरात संचारून
चाकोरी बाहेर गेली
धरतीचं झालं बघा
भलं मोठं रणांगण
पडझड सुरू झाली
झाडं पडली उन्मळून
आसमंत विस्कटून
मग वारा शांत झाला
ढग निघूनही गेले
खेळ सगळा संपला

४ सप्टेंबर, बुधवार - सकाळी नाश्ता केल्यावर सुमारे १० मिनिटे घोड्यावरून एक प्रचंड मोठा झरणा प्रत्येकाने पार केला. २।।-३ तास डोंगराची चढ उतार केल्यावर 'छतडू'च्या ओढ्याकडे पोचलो व सर्वजण खुशीत आले. कारण आता आजचे २ तास व पुढचे दोन दिवस चालायचे असले तरी सर्व प्लेन रस्त्याने चालायचे. उद्यापासून तर आम्हाला जीप वगैरे पण दिसणार होत्या.

चार दिवसात गाव नाही. ओढा पाहून tent लावणे. रात्रीच्या वेळी फक्त गद्दीची वर्दळ. परंतु कधीही एकाकी वाटले नाही अथवा आम्ही दोघंच असल्याची भीतीही वाटली नाही. 'छतडू' पोचल्यावर मस्त जेवण झाले. संध्याकाळी tent बाहेर उशीरापर्यंत गोकूळबरोबर गप्पा झाल्या व दुसऱ्या दिवशी 'छोटा दारा'ला पोचल्यावर आपण Dinner करणार असल्याचे नंदिनीने जाहीर केले.

५ सप्टेंबर, गुरुवार - नाश्ता केल्यावर जरा उशीरानेच म्हणजे ९।। च्या सुमारास चालायला सुरवात केली. सर्वत्र रखरखाट. झाडाचे नाव नाही. आम्ही 'लेह'च्या region मधून जात होतो. तशी लेह लडाखची ट्रीप गेल्या वर्षी झाली आहे. रस्ता सर्व प्लेन असल्यामुळे सुमारे १४ कि.मी. वर असलेल्या 'छोटा दारा' गावाजवळ या सर्वांच्या बराच पुढे पोचलो. नंतर तासभर झाला तरी गोकूळ नंदिनी अशा कोणाचाच पत्ता नाही. जरा वेळाने दोघेही आले. नंदिनीला Altitude Sickness त्रास सुरू झाला होता. आता तिथे आणखी थांबणे धोक्याचे होते. पूरणनी केलेला डाळ भात कसाबसा खाल्ला. गोकूळ रस्त्यावर बसून वाहनाची वाट पाहत होता. ४ च्या सुमारास एक जीप मनालीकडे जाणारी दिसली. ड्रायव्हरला परिस्थितीची कल्पना आली. त्यांनी आम्हा दोघांना मनालीला सोडायचे कबूल केले. रात्री अकराच्या दरम्यान मनालीत पोचलो. कमी उंचीवर आल्यामुळे औषधाविनाच आजार बरा झाला होता. गोकूळ जमेल त्या वाहनाने जमेल तेव्हा परत येणार होता.

एक दिवसाने आम्ही 'चंद्रताल'ला पोचलो असतो. पण झाले तेवढे साहस भरपूर झाले. मनालीला सुखरूप पोचलो यात सर्व आले. आतापर्यंत ७ ते ८ वेळच्या प्रवासात हिमालयाने आनंद तर दिलाच पण रक्षणही केले.

याआधी याहून जास्त उंचीवरील (१६५०० फूट) ओमपर्वत, लिपूपास पर्यंतचा २१ दिवसांचा ट्रेक आम्ही दोघांनी यशस्वीपणे पूर्ण केलेला होता. पण यावेळी मात्र त्याहून २ हजार फूट कमी उंचीवरील चंद्रतालचा ट्रेक पूर्ण होण्याचा योग नव्हता ही रुखरुख मात्र कायम राहिली.

★★★

न जेवताच तृप्तीची ढेकर - समाधानाची

- अच्युत महादेव चक्रदेव (पृ.७३२), निवृत्त कारागृह अधीक्षक, पुणे

नाशिक मार्ग मध्यवर्ती कारागृहात वरिष्ठ तुरुंगाधिकारी म्हणून मी कामावर असताना अचानक एका संघटनेचे काही सत्याग्रही कारागृहात आणले. त्यादिवशी रविवार होता. खरं म्हणजे अशावेळी पोलीस खात्याकडून ह्याबाबत आगाऊ सूचना येतात. तशा त्यावेळी आलेल्या नव्हत्या. सर्व बंदीची जेवणे झालेली होती. सत्याग्रही बंदींची संख्या सुमारे तीनशे होती. त्यांची जेवणे झालेली नव्हती.

जेवणे आटोपून विश्रांती घेत असलेल्या स्वयंपाकगृहातील बंदीलाच मी सत्याग्रहींसाठी भाकऱ्या, भात, बेसन बनवायला सांगितले. आमची धावपळ सत्याग्रही पहात होते. थोड्याच वेळात गरम भाकऱ्या, भात, बेसन (पिठले) तयार झाले. या सर्वांना जेवायला बोलावणार तेवढ्यात सत्याग्रहींची काही नेतेमंडळी आली. त्यांनी प्रथम जेवण मागून घेतले. थोडीशी चव घेतल्यासारखी केली आणि हातातल्या भाकऱ्या भिरकावून दिल्या, बेसन थुंकून टाकले आणि बडबडायला सुरुवात केली. ''शीऽऽ हे काय अन्न आहे? आमच्या घरच्या जनावरांना सुद्धा यापेक्षा अधिक चांगले अन्न आम्ही देतो.'' इ. शेरे मारून इतर सत्याग्रहींनाही 'कोणी जेवू नका, आपण उपाशी राहू.' इत्यादी आदेश दिले.

यावर सर्व सत्याग्रही माझी प्रतिक्रिया पाहू लागले. मी तिथल्याच एका उंच पायरीवर उभा राहिलो व सर्वांना सांगितले की, तुमच्या समोर गरम गरम भाकऱ्या, बेसन, भात तयार आहे. मी स्वत: चव घेतली आहे. भाकऱ्या भिरकावण्यासारखं, थुंकून टाकण्यासारखं त्यात काहीच नाही. नेतेमंडळींनी तसं का केलं मला समजलं नाही. वास्तविक आपण 'अन्न हे परब्रह्म' मनतो, पूर्णब्रह्म मानतो आणि हे लक्षात घेऊनच बंदी येथे स्वयंपाक करतात. तुमच्या बंदीबांधवांनीच त्यांच्या विश्रांतीच्या वेळात ते तयार केले आहे. त्यांचा तुम्ही आदर करावा. मी तुम्हाला पुन्हा सर्व अन्न तयार करून देऊ शकेन. पण त्यात पुन्हा वेळ जाईल.

माझं हे आवाहन मी संपवलं तेवढ्यात २-३ सत्याग्रहींनी चव घेऊन पाहिली होती. भाकरी, बेसन खाल्ले होते. त्यांनी सगळ्यांना सांगितले ''अरे, जेवण झकास झाले आहे, चवदार आहे, छान आहे.'' हे त्यांनी सांगताच सत्याग्रहींनी भराभर रांगा लावल्या, जेवण घेतले, समाधानाच्या ढेकरा दिल्या आणि नेतेमंडळींनाही जेवण घ्यायला लावले. माझे त्यांनी आभार मानले व धन्यवाद दिले.

मला न जेवताही तृप्तीची, कर्तव्यपूर्तीची ढेकर आली. 'अन्न हे पूर्णब्रह्म' याची जाणीव ठेवून मी काम करत होतो त्याचे समाधान वाटले.

***

माहेरवाशीण

- सौ. विद्या सुनील चक्रदेव (पृ.७३२), मुलुंड (पूर्व), मुंबई

स्त्री.....! जिला भारतीय संस्कृतीत माता, लक्ष्मी, धरित्री, आदिशक्ती, सुवासिनी अशा विविध नावांनी संबोधिले जाते. स्त्रीला जणू नदीचे प्रतिरूपच मानले जाते. कवींनीही स्त्रीला 'नदी'ची उपमा दिला आहे. ज्याप्रमाणे नदी अखंड वाहात राहून सागराला मिळते त्याप्रमाणे स्त्री देखील बाल्यावस्थेतला काळ संपवून तारुण्यात प्रवेश करून विवाहाच्या रूपाने सासरच्या कुळात विलीन होते. माहेरच्या ठिकाणचे मूळ उपटून सासरच्या ठिकाणी रुजवण्याचे काम ती लीलया पार पाडते. स्त्रीच्या ठिकाणी प्रचंड शक्ती वसत असल्यामुळे परक्या ठिकाणी - परक्या माणसांत संस्कृती जतन करण्यात, परंपरा कायम राखण्यात आपले सर्वस्व वेचते.

प्रत्येक विवाहित स्त्रीला माहेर हे जणू स्वर्गाप्रतच असते. मुलगी सासरी कितीही सुखात-ऐश्वर्यात नांदत असली तरीही चार दिवसांचे माहेरपण लाभणे ही तिच्यासाठी आनंददायक बाब असते. 'कन्याधन परक्याचे' हे तर खरेच, परंतु सासरी आपल्या मुलीला नीट वागवत आहेत की नाही हे मुलीच्या मातापित्याला जाणून घ्यायचे असते. त्यासाठी मुलगी माहेरपणाला येणे जरूरीचे असते. सासरच्या कोंडाळ्यातून स्त्रीच्या मनाला काही दिवस निवांतपणा मिळावा म्हणून भारतीय संस्कृतीत त्या त्या ऋतूनुसार सणांची योजना आखली आहे. चैत्रात चैत्रगौरी आणि आश्विन महिन्यात महालक्ष्मी, गौरीच्या रूपात स्त्री माहेरवाशीण म्हणून आपल्या घरी आलेली असते. अशी ही गौरीच्या रूपाने घरी आलेली

माहेरवाशीण फक्त चार दिवसांची पाहुणी असते. हे घरातल्या थोर मंडळींनी लक्षात ठेवूनच तिच्यासाठी गोडधोड जेवणाचा, पंचनैवेद्याचा घाट घातलेला असतो. माहेरवाशीणीच्या आगमनाने साऱ्या घराला नवचैतन्याचे उधाण येते. घरात सर्वत्र मंगलमय वातावरण पसरलेले असते. आता चार दिवस आपल्या हक्काचे आहेत म्हणून माहेरवाशीण घरभर मनसोक्त वावरते. सासरच्या घरची मनातील व्यथा ती आपली आई, आजी, बहीण, भावजय यांच्याशी बोलून हलके करण्याचा प्रयत्न करते. मग माहेरची माणसेही तिला मायेची-कर्तव्याची आश्वासकता समजावितात.

माहेरवाशीणीनेही खावे, प्यावे, मनसोक्त हुंदडावे. सर्व हौसमौज पुरवून घ्यावी. थोडक्यात यथासांग पाहुणचार झोडावा. यालाही कुणाचा आक्षेप नसतो. फक्त तिने हक्क सांगू नये; नि अधिकार सांगू नये. एवढेच!

उतू नये मातू नये घेतला वसा टाकू नये या व्रताची कर्तव्यभावनाही माहेरवाशीणीच्या मनाच्या एका कोपऱ्यात स्मरणात असते. आपणही कुणाची तरी पत्नी, स्नुषा, मुलाबाळांची माता आहोत या नात्यांची घट्ट वीण तिला कर्तव्याची आठवण करून देत असल्यामुळे, असे चार दिवस केव्हा जातात ते कळतही नाही.

मग माहेरवाशीणीला निरोप देण्याची वेळ जशी जवळ येते तसे सारेजण उदास मनाने अंतर्मुख होतात. मग साडी चोळी, खणा नारळाने तिची ओटी भरली की मग चार दिवसांच्या पाहुणचाराची तृप्तता मनात साठवून, आनंदपणा व प्रसन्नमुद्रता लेऊन पुन्हा चैत्रगौरीच्या रूपाने व नवरात्रीत महालक्ष्मीच्या रूपाने पुढच्या वर्षी नक्की येणार हे आश्वासन देऊनच माहेरवाशीण सर्वांचा निरोप घेते.....!

***

हितगुज वर्गणीदारांचे पत्ते (डिसेंबर २००४ पासून क्रमाक्रमाने हितगुज वर्गणीदारांचे पत्ते देण्यात आले. पुण्यातील सभासदांचे पत्ते या अंकात देण्यात आले आहेत. याबरोबरच सर्व वर्गणीदारांचे पत्ते आता देऊन झाले आहेत.)

२४४८८२४५/३०४०/७६०/६८६
किरण मधुसूदन खांबेटे
६९३/२ बुधवार पेठ, सौभाग्य बिल्डींग,
सकाळ ऑफिस समोर, **पुणे** ४११ ००२.

२४४५६०६३/४००५/४२६/४११
डॉ. शाम विष्णू मराठे
६१९ बुधवार पेठ, भिडे वाडा,
भाग्या मारुती जवळ, **पुणे** ४११ ०३०.

२४४८८९५५/२६३१/९७७/१२८
प्रमोद धुंडिराज मराठे
३०३ शनिवार पेठ, इंद्रधनुष्य अपार्टमेंट, फ्लॅट नं.८,
अक्षय नर्सिंग होमसमोर, **पुणे** ४११ ०३०.

२५२३१८२५/३३०१/९८३/७२२
गजानन त्र्यंबक चक्रदेव
४१९/६, सर्व्हे नं. १४, महालक्ष्मी निवास,
तपोधाम आश्रमाजवळ, **वारजे**, पुणे ४११ ०५२.

२४४८३४९२/PPP/८०२/७७२
श्रीमती शोभना वसंत चक्रदेव
३४, बुधवार पेठ, भिडे चेंबर्स, जोगेश्वरी सोसायटी,
पुणे ४११ ०३०.

२४४८३८२२/२८९५/४८७/३१८
सतिश माधव मराठे
५८३ नारायण पेठ, जलधारा अपार्टमेंट, श्री. ना. दा.
ठाकरसी कन्याशाळेजवळ, **पुणे** ४११ ०३०.

२४४७७३७९/३३२६/१००२/२७४
उदय गणेश मराठे
२०१ शनिवार पेठ, अक्षय नर्सिंग होम शेजारी,
पुणे ४११ ०३०.

५६२००६९८/२६८७/११३/२८०
सौ. नीलांबरी रमेश मराठे
१५२ शनिवार पेठ, अमृतेश्वर घाटाजवळ,
पुणे ४११ ०३०.

२४४७७५४७/XXX/९७२/५५२
सौ. निर्मला श्रीपाद मराठे
३१९ शनिवार पेठ, सिध्दांत अपार्टमेंट,
सुयोग मंगल कार्यालयामागे, **पुणे** ४११ ०३०.

२४४८३६६२/२८००/४२१/६७५
रमेश केशव खांबेटे
४९२ शनिवार पेठ, पोस्ट ऑफिसच्या वर,
पुणे ४११ ०३०.

२४४५६६३४/२७५४/३५३/४९०
मोहन मधुसुदन मराठे
३५३ रमणबाग सोसायटी, बी-३०६,
शनिवार पेठ, पुणे ४११ ०३०.

/२६६४/११४/२७९
दिनकर मुकुंद मराठे
५५० शनिवार, अमेय सोसायटी, कन्या शाळेजवळ,
पुणे ४११ ०३०.

२४४६३९१६/XXX/१००३/६२९
सौ. अलका दिवाकर विद्वांस
लक्ष्मी-केशव को. ऑप. हौ. सोसायटी, १३४७
सदाशिव पेठ, ३रा मजला, **पुणे** ४११ ०३०.

२७६७५२७१/३२५७/९३०/१३८
प्रसाद सदाशिव मराठे
देहूरोड विकासनगर मराठी शाळेजवळ, ता. हवेली,
मु. पो. देहूरोड, जि. पुणे ४१२ २०२.

२४३३७१८६/२१७६/५८१/२७१
लक्ष्मण गणेश मराठे
४९/७५८ लोकमान्य नगर, नवी पेठ,
पुणे ४११ ०३०.

२४३२०११९/ZZZ/९९२५/६९९
सौ. सुचेता दत्तात्रय खांबेटे
११/ब/६१३ लोकमान्य नगर,
पुणे ४११ ०३०.

२४३३३७९९/२९८४/६६०/५१२
अनुरुप भिकाजी मराठे
सी ४/४८/४९ लक्ष्मी पार्क सोसायटी,
नवी पेठ, **पुणे** ४११ ०३०.

२४३३१७८६/२१६१/१४६/९८
मकरंद श्रीधर मराठे
'कल्पद्रुम' ६३५/३ साने गुरुजी नगर,
निलायम टॉकीज समोर, **पुणे** ४११ ०३०.

२४३३१६७१/२०४५/३५४/३८४
रंगनाथ यशवंत मराठे
३/३४ लोकमान्य नगर, नवी पेठ,
पुणे ४११ ०३०.

२४४८०९६८/XXX/८०४/पृ.?
सौ. गौरी शेखर देव
२६ शुक्रवार पेठ, भाऊ महाराज बोळ,
पुणे ४११ ००२.

२४४८१२०८/२३७३/१०८/७३२
अच्युत महादेव चक्रदेव
२६ शुक्रवार पेठ, भाऊ महाराज बोळ,
पुणे ४११ ००२.

२४४७३४७५/२६२६/१०७/१५६
अजित विजय मराठे
१४५७ शुक्रवार पेठ, रबडे वाडा,
भाऊ महाराज बोळ, **पुणे** ४११ ००२.

२४४९२३६८/२९८७/७५४/५१३
श्रीमती शुभदा शंकर मराठे
१४१/ए, शुक्रवार पेठ, शिंदे आळी,
पुणे ४११ ००२.

/२६२७/११२/२४७
रवींद्र लक्ष्मण मराठे
११९४ शुक्रवार पेठ, सुभाषनगर, गल्ली नं. ३,
पुणे ४११ ००२.

विजय अनंत मराठे
१४५७ शुक्रवार पेठ, भाऊ महाराज बोळ,
पुणे ४११ ००२.

२४४८४९१९/२४८७/३१२/३६६
सुधाकर राजाराम मराठे
१३८० शुक्रवार पेठ, केळकर संग्रहालयाजवळ,
पुणे ४११ ००२.

२४४७४१७०/२३७०/१०९/११८
चंद्रशेखर शंकर मराठे
१२६४ शुक्रवार पेठ, सुभाषनगर गल्ली क्र. ६,
पुणे ४११ ००२.

२४४७९२७३/२६६३/१११/२९७
सौ. अनुराधा मुकुंद मराठे
१२७९ शुक्रवार पेठ, सुभाषनगर गल्ली क्र. ६,
पुणे ४११ ००२.

२४४९४९४९/३०२५/७३५/४१
विष्णू रामचंद्र मराठे
९६२ बुधवार पेठ, विजयानंद टॉकीजजवळ,
खंडोबा मंदिर, **पुणे** ४११ ००२.

२४४७४६०१/२२५५/४४८/१०८
काशिनाथ दत्तात्रय मराठे
१३७६ शुक्रवार पेठ, नातूबाग,
केळकर संग्रहालयाजवळ, **पुणे** ४११ ००२.

२४४५२९९०/३२५४/९२६/१२७
केशव कृष्ण मराठे
१४१० शुक्रवार पेठ, रतन सायकल मार्ट समोर,
पुणे ४११ ००२.

२४४५५४५४/???/९५२/७३२
सौ. देवयानी सुहास दीक्षित
२८१ नारायण पेठ, दीक्षित गॅरेज, पाराजवळ,
पुणे ४११ ०३०.

२४४५३७९०/XXX/९७९/६७६
सौ. उर्मिला अरविंद खरे
२०२ शनिवार पेठ, अक्षय नर्सिंग होमच्या वर,
वीराच्या मारुतीजवळ, **पुणे** ४११ ०३०.

श्री. प्रफुल्ल लक्ष्मण चक्रदेव
१६३१ ब, सदाशिव पेठ,
पुणे ४११ ०३०.

२४४८६२८१/२१३८/८३८/२७९
सुरेश भालचंद्र मराठे
११२४ सदाशिव पेठ, निंबाळकर तालीम चौक,
शलाका हौसिंग सोसायटी, **पुणे** ४११ ०३०.

२४४८७५९७/३३६३/१०३४/१६१
वसंत श्रीराम मराठे
बी-४, उमानाथ सोसायटी, १०४५ सदाशिव पेठ,
निंबाळकर तालीम चौक, **पुणे** ४११ ०३०.

/२६२०/९९/२३९
[illegible] मराठे
[illegible] सदाशिव पेठ, खुन्या मुरलीधर मंदिरासमोर,
[illegible] अपार्टमेंट, **पुणे** ४११ ०३०.

२४४३३२१८/२७५५/३५६/६६०
[illegible] अरुण विद्वांस
'श्रीराम' १०३० सदाशिव पेठ, नागनाथ पाराजवळ,
पुणे ४११ ०३०

२४४३८६३२/२६४९/११७/३७१
अशोक दत्तात्रय मराठे
'राधानिवास' ९५४ सदाशिव पेठ,
नागनाथ पाराजवळ, **पुणे** ४११ ०३०.

२४४८५५९४/२३०८/१०४/१९९
रघुनाथ गोविंद मराठे
१०४० सदाशिव पेठ, 'बहार' अपार्टमेंट,
पुणे ४११ ०३०.

२४४७६९८८/३३२९/१००८/३९१
विजय भालचंद्र मराठे
'रविप्रभा' ८३८/८३९ सदाशिव पेठ,
राजवाडे रस्ता, **पुणे** ४११ ०३०.

२४४७६४३६/२०५/९८०/३८८
श्रीमती लीला बळवंत मराठे
'बळवंत' अपार्टमेंट, ८३७ सदाशिव पेठ,
पुणे ४११ ०३०.

२४४८४२११/२९५५/६६८/११८
प्रकाश रामचंद्र मराठे
४३४ नारायण पेठ, उमाशंकर अपार्टमेंटस्,
पत्र्या मारुतीजवळ, **पुणे** ४११ ०३०.

२४४८३४९२/२७९४/४१६/७२२
अमरनाथ अशोक चक्रदेव
४१८ नारायण पेठ, ५वा मजला,
साठे गादी कारखाना, **पुणे** ४११ ०३०.

२४४५३६४२/PPP/६६१/६७६
शरद शंकर खांबेटे
४१० नारायण पेठ, मुंजोबा बोळ,
पुणे ४११ ०३०.

२४४८३२५०/२७९५/४१७/३६२
धनंजय नारायण मराठे
५९१ सदाशिव पेठ, 'विधकुंज',
लक्ष्मी रोड, पुणे ४११ ०३०.

२४४९०९८६/३३३०/१००९/५१५
सौ. विजया मिलिंद भिडे
१३६२ सदाशिव पेठ, १०८/१०९
औदुंबर अपार्टमेंट, **पुणे** ४११ ०३०.

सौ. गीतांजली दिलीप जोशी
१४२४ सदाशिव पेठ,
पुणे ४११ ०३०.

२४४७६१४४/३३५४/१०२७/पृ.?
सौ. मोहिनी माधव परांजपे
१३९६ सदाशिव पेठ,
पुणे ४११ ०३०.

२५४३०७८९/PPP/७५७/२७६
रघुनाथ गजानन मराठे
६६७, पुलाची वाडी, द. म. साळुंखे बिल्डींग,
डेक्कन जिमखाना, पुणे ४११ ००४.

२४४९५४३३/३०८७/७५३/३८६
माधव वासुदेव मराठे
२० सिध्दार्थ दर्शन अपार्टमेंट, ६४४ सदाशिव पेठ,
कुमठेकर रोड, **पुणे** ४११ ०३०.

२४३३७८९६/ZZZ/९९२९/३८६
श्रीमती विजया मराठे
१७, तपोभूमी सोसायटी, दत्तवाडी,
पुणे ४११ ०३०.

२४४५२९०२/PPP/७९५/७२३
विजय शिवराम चक्रदेव
४९३ नारायण पेठ, पत्र्या मारुती जवळ,
पुणे ४११ ०३०.

२४४६५६४३/२७९८/४२०/१२८
चंद्रशेखर धुंडिराज मराठे
४९६ नारायण पेठ, पत्र्या मारुती जवळ,
पुणे ४११ ०३०.

२४४३२८८२/२८९१/५६६/६०४
मोहन माणिक मराठे
८९२ ब, सदाशिव पेठ, १ला मजला,
राणी लक्ष्मीबाई मंडळ, **पुणे** ४११ ०३०.

२६९९०७३३/२४४८/२६२/१८४
शशिकांत गोविंद मराठे
ए/१, ९ उत्कर्षनगर, हडपसर, गाडीतळ,
पुणे ४११ ०२८.

२६९९४३८७/३३५१/१०२४/पृ.?
विक्रम मधुकर मराठे
बी/३ तळमजला, उत्कर्ष नगर, हडपसर,
पुणे ४११ ०२८.

२४४८६३१४/३३६१/१०३२
सौ. मालती जयंत गोखले
१८८१ बी, सदाशिव पेठ, 'मानस', नातू बाग,
बाजीराव रोड, **पुणे** ४११ ०३०.

९८५०६/९५८८२/२८२८/४३०/१८२
मुकुंद सिताराम मराठे
५९८/९९ सदाशिव पेठ, लक्ष्मी रोड
पुणे ४११ ०३०.

२४४८४३१७/२६२१/१००/१५
विलास नारायण मराठे
११४९ सदाशिव पेठ, ३०६ सुयश चेंबर्स,
पेरुगेटजवळ, **पुणे** ४११ ०३०.

२४४७३२८१/२०२१/१४७/६१
अरुण दत्तात्रय मराठे
१७५९ सदाशिव पेठ, भिकारदास मारुतीजवळ,
'आनंदी', **पुणे** ४११ ०३०.

२४४७२८७३/२६२२/१०१/७२३
अरुण भिकाजी चक्रदेव
१४६७ सदाशिव पठ, दत्तगुरु अपार्टमेंट,
पुणे ४११ ०३०.

२४४८८७२०/२६२८/५८३/४०१
शंकर भिकाजी मराठे
१३७० ए, सदाशिव पेठ,
भिकारदास मारुतीजवळ, **पुणे** ४११ ०३०.

२४४७९१३७/२६९१/१४४/६२
नरेंद्र बाळकृष्ण मराठे
१७५६ सदाशिव पेठ,
भिकारदास मारुतीजवळ, **पुणे** ४११ ०३०.

२४३३४७६८/२२९०/४४९/७२४
मनोहर गंगाधर चक्रदेव
चंद्रायन बिल्डींग, २०६८ सदाशिव पेठ,
एस. पी. कॉलेजजवळ, **पुणे** ४११ ०३०.

/२०७४/५५९/४५१
डॉ. अरविंद गजानन मराठे
१६३५ सदाशिव, आपटे वाडा, टिळक रोड,
भोपाळ गायन समाज समोर, **पुणे** ४११ ०३०.

२४४४०१०८/२५६१/५६०/१५७
अजय मधुसूदन मराठे
४८४/५४ मित्रमंडळ कॉलनी, पर्वती,
पुणे ४११ ००९.

२४२२४५७५/२८२६/४८२/१५६
प्रो. मोरेश्वर प्रभाकर मराठे
३०१ शतायू भवन, विद्यानगरी,
पर्वती, **पुणे** ४११ ००९.

/२२०५/५६१/१७१
शशिकांत गोविंद मराठे
१२ कोहिनूर कॉलनी, दशभुजा गणपती,
पर्वती, **पुणे** ४११ ००९.

२४२२५२५५/२६६०/१०६/३६६
रवींद्र वामन मराठे
'तृप्ती', सहकार नगर २, प्लॉट २१८,
पुणे ४११ ००९.

/२२०६/७३८/४७३
डॉ. गोविंद सदाशिव मराठे
५ अक्षय सोसायटी, 'साफल्य', वेलणकर नगर,
शाहू कॉलेज रोड, पर्वती, **पुणे** ४११ ००९.

२४२२४७८९/२४७७/४१/३८८
कर्नल (नि) प्रमोदन प्रभाकर मराठे
ए-१, उषा अपार्टमेंट, तुळशीबागवाले कॉलनी,
सहकार नगर २, पर्वती, **पुणे** ४११ ००९.

/२२७५/४६०/४५१
वसंत गजानन मराठे
बी-५, मंदार अपार्टमेंट, चिंतामणी नगर,
सहकार नगर २, पर्वती, **पुणे** ४११ ००९.

/२३१४/२/३०
अविनाश बळवंत मराठे
मंगला अपार्टमेंट, तुळशीबागवाले कॉलनी,
सहकार नगर २, पुणे ४११ ००९.

२४४४१११७/३२३०/९१३/५१०
जयंत रघुनाथ मराठे
गायत्री हौसिंग सोसायटी, प्लॉट नं. २१, २१५ पर्वती
गांव, टीव्हीएस शोरुम समोर, **पुणे** ४११ ००९.

२४४९०७५९/२४५६/१४५/६३
अविनाश राजाराम मराठे
१७४६ सदाशिव पेठ, देशमुख वाडी,
पुणे ४११ ०३०.

२४४९२६५३/२९३७/७३७/१६२
डॉ. शशिशेखर शंकर मराठे
१९१२ सदाशिव पेठ, देशमुख वाडी,
पुणे ४११ ०३०.

२४२२७८७८/३३२८/१००५/३७१
अविनाश दत्तात्रय मराठे
'रत्नदीप', प्लॉट नं. २३-२८-२, तुळशीबागवाले
कॉलनी, सहकारनगर, **पुणे** ४११ ००९.

/३३२७/१००४/५११
मधुसूदन यशवंत मराठे
ओंकार गार्डन, जी-४, ब्लॉक नं. ३, १ला मजला,
पुणे सिंहगड रस्ता, **पुणे** ४११ ०५१.

२४२५१३७९/२६६१/४८०/७५७
अभय कमलाकर जाईल
आदित्य नाकोडा एनक्लेव्ह, गौरीशंकर, के-५,
फ्लॅट नं. १५/१६, सिंहगड रोड, **पुणे** ४११ ०३०.

२४३३१३३६/३०४०/७३०/३१४
श्रीधर आत्माराम मराठे
१८/ए-३/१५, रक्षा लेखा सोसायटी, दत्तवाडी,
राजेंद्रनगर, **पुणे** ४११ ०३०.

२४[illegible]३५१/२१६३/३५५/१२९
गजानन चिंतामण मराठे
३४ अ, 'सार्थक' सेनादत्त कॉलनी,
पुणे ४११ ०३०.

२४३३१९८४/२११७/४७८/२७३
डॉ. केशव गंगाधर मराठे
१५/५८१, पानमळा कॉलनी, 'रसप्रभा',
सिंहगड रोड, **पुणे** ४११ ०३०.

२४३२१३९८/२७९६/४१८/१२५
आनंद गंगाधर मराठे
९६/४६ राजेंद्रनगर, लक्ष्मीकुंज,
नवी पेठ, **पुणे** ४११ ०३०.

२४३३९१५३/२५०७/१९०/६२६
श्रीकृष्ण विष्णू विद्वांस
२० पानमळा कॉलनी, 'श्री' बंगला,
विठ्ठलवाडी रोड, **पुणे** ४१० ०३०.

२४३२१२०४/XXX/९४७/२५५
सौ. वंदना रत्नाकर मराठे
अनुबंध को. ऑप. हौ. सोसायटी, बी १/१३, रामकृष्ण
मठाजवळ, सिंहगड रोड, पर्वती, **पुणे** ४११ ०३०

२४४७२४११/३१६७/८४४/४७०
नंदकुमार रामचंद्र मराठे
सुनिल पोकळे चाळ, त्रिमूर्ती हॉस्पिटल मागे,
सिंहगड रोड, वडगांव बुद्रुक, **पुणे** ४११ ०४१.

२४३५४८१९/३१६८/८४५/३९०
प्रभाकर गजानन मराठे
१४ नंदादीप सोसायटी, क्षितिज, हिंगणे,
खुर्द, **पुणे** ४११ ०५१.

२४३५१२८४/२६८८/११०/२८
श्रीकृष्ण सिध्देश्वर मराठे
एफ/६ किर्तीनगर, सिंहगड रोड, वडगांव बुद्रुक,
पुणे ४११ ०४१.

२४३५१६८७/२८२५/४८१/४७७
केशव रामचंद्र मराठे
ए-९, कुदळे पाटील विहार, सर्व्हे नं. १५,
आनंदनगर, हिंगणे खुर्द, सिंहगड, **पुणे** ४११ ०५१.

२४३६४५०२/३२१८/९००/६७५
मुकुंद दत्तात्रय खांबेटे
श्रीराम गार्डन सोसायटी, ए ५/२, भारती विद्यापीठ
परिसर, कात्रज, **पुणे** ४११ ०४६.

२६९६०४०१/२६७९/११६/३६५
सौ. सरोजिनी कृष्ण देवल
ओंकार सोसायटी, कात्रज कोंढवा रोड, घर नं. १२९९,
पुणे ४११ ०४६.

२६९६०११४/२१४०/२३१/३१६
वासुदेव दत्तात्रय मराठे
राजेश सोसायटी, प्लॉट नं. ५०, सोहम बंगला,
कात्रज, **पुणे** ४११ ०४६.

२४३१९८४२/२६५७/४२५/३६५
अरविंद राजाराम मराठे
७९/४ संतोष नगर, श्री संतोषीमाता मंदिराशेजारी,
कात्रज, **पुणे** ४११ ०४६.

२४३७७०३९/३३५०/१०२३/पृ.?
अशोक रामचंद्र मराठे
अे/४५, सावंत विहार, कात्रज रोड,
पुणे ४११ ०४६.

२६१२८०९३/२३८५/३१३/५१३
प्रमोद विष्णू मराठे
५०१ रास्ता पेठ, आदित्य बिल्डींग,
रास्ते वाडा, **पुणे** ४११ ०११.

२६१२८०९२/२८०१/४२२/५१३
श्रीमती सुनिता राजन
५०१ रास्ता पेठ, आदित्य बिल्डींग,
रास्ते वाडा, **पुणे** ४११ ०११.

/२९६३/६५५/०९१
दामोदर रघुनाथ मराठे
२६३ गणेश पेठ, पाटणकर वाडा,
डुल्या मारुती चौक, **पुणे** ४११ ००२.

२५४३१४६४/XXX/६८३/६९८
सौ. लता वामन दामले
संतेश्वर सहनिवास, कलमाडी हायस्कूल समोर,
डॉ. केळकर पथ, **एरंडवणे**, **पुणे** ४११ ००४.

२५६७०१४१/२३८४/४२७/४७४
सुभाष शंकर मराठे
७५९/१०६ डेक्कन जिमखाना, घरकुल,
प्रभात रोड गल्ली क्र. ३, **एरंडवणे**, **पुणे** ४११ ००४.

२५४३३१५३/२६८३/७५५/३०३
श्रीमती प्रभा भास्कर मराठे
७५९/९४ बी, कलाछाया, प्रभात रोड
गल्ली क्र. १, **एरंडवणे**, **पुणे** ४११ ००४.

२५४३४३८२/२०५३/२७४/२४७
नीळकंठ चिंतामण मराठे
३९/७ प्रभात रोड गल्ली नं. ८, समर्थकृपा,
एरंडवणे, **पुणे** ४११ ००४.

२५४३४३८२/२०५४/२७५/२४७
शिरीष नीळकंठ मराठे
३९/७ प्रभात रोड गल्ली नं. ८, समर्थकृपा,
एरंडवणे, **पुणे** ४११ ००४.

२५४३१७०७/२०५२/२८९/२४५
मधुकर पुरुषोत्तम मराठे
३९/१७ प्रभात रोड गल्ली क्र. ९,
चिंतामणी, **एरंडवणे**, **पुणे** ४११ ००४.

२५६५१३२३/२०२०/९२४/५०२
अनिल लक्ष्मण मराठे
अलोक सोसायटी, ७०/बी/४, प्रभात रोड
गल्ली क्र. १५, **एरंडवणे**, **पुणे** ४११ ००४.

२५६७९५३९/२३७१/२२२/२२८
श्रीकृष्ण त्र्यंबक फडणीस
६, नवरत्न अपार्टमेंटस्, निवेदिता बँकेसमोर, कमला
नेहरु पार्क जवळ, **डेक्कन जिमखाना**, **पुणे** ४११ ००४.

/२२०७/७५६/१५१
विष्णु गोविंद मराठे
३५९/२७ फडके बंगला, गुडलक जवळ,
शिवाजीनगर, पुणे ४११ ००४.

२५६५०३३५/२९४५/४२८/१२०
श्रीमती शालिनी जगन्नाथ मराठे
८६५ भांडारकर रोड, १२ स्नेहबंध सोसायटी,
डेक्कन जिमखाना, पुणे ४११ ००४.

२५६५३४३८/२८०२/४२३/७५५
सौ. नीला अच्युत जाईल
१०२ निकेता पार्क, ब्लॉक नं. १३,
डेक्कन जिमखाना, पुणे ४११ ००४.

२५६५३१३८/PPP/३५८/१३१
शैलजा मुकुंद मराठे
बी १२ यशोधन अपार्टमेंट्स, श्रेयस हॉटेलजवळ,
आपटे रोड, **डेक्कन जिमखाना, पुणे** ४११ ००४.

२५६३५५६२/२४९१/२७९/४२६
जनार्दन यशवंत मराठे
७७७ शिवाजीनगर, १२ रुपाली,
जोशी हॉस्पिटलजवळ, **पुणे** ४११ ००४.

२५४३१३९४/३२८५/९६०/८६५
नरेंद्र केशव खांबेटे
बी ७६/३८, पंतकृपा, शांतीशीला सोसायटी,
लॉ कॉलेज रोड, **पुणे** ४११ ००४.

२५६५२६९४/PPP/९२५/३७६
विजय शंकर मराठे
९०८ डेक्कन जिमखाना, दत्तकृपा, वेलणकर बंगला,
ज्ञानप्रकाश प्रेसच्या मागे, **शिवाजीनगर, पुणे** ४११ ००४.

२५४५८५०७/३२५८/९३१/२४७
डॉ. सौ. सुप्रिया विनायक लिमये
३, समाधान अपार्टमेंट, ३९/२८ प्रभात रोड
गल्ली क्र. ९, **एरंडवणे, पुणे** ४११ ००४.

२५४४४०३०/२०६२/७०/७०
मधुसूदन गोपाळ मराठे
३१, अमर को. ऑप. सोसायटी, गुलमोहर मार्ग,
एरंडवणे, पुणे ४११ ००४.

२५४३२९४६/२३३८/२६३/४७६
डॉ. बाळकृष्ण रामचंद्र मराठे
३३/२/५ लक्ष्मीकेशव अपार्टमेंटस्, भक्ती मार्ग,
एरंडवणे, पुणे ४११ ००४.

२५४६२०९५/३२६०/९३३/४५३
सुभाष विष्णू मराठे
१० प्रभाकर सोसायटी, ताथवडे उद्यानासमोर,
सारस्वत बँकेची गल्ली, **कर्वेनगर, पुणे** ४११ ००५.

२५४६७०९१/२४३९/७३६/१८६
अनिल सदाशिव मराठे
३८/२ मधुवन कॉलनी, मोरेश्वर अपार्टमेंट,
कर्वेनगर, पुणे ४११ ०५२.

२५४६९८३२/२३२६/२४७/४१९
सुहास श्रीपाद मराठे
प्लॉट नं. १२, 'वर्धिनी',
कर्वेनगर, पुणे ४११ ०५२.

५४६२२२१२/२१११/७२९/३८६
मधुकर (विष्णू) कृष्णा मराठे
चिंतामणी सोसायटी, १, शिवाली अपार्टमेंट,
कर्वेनगर, पुणे ४११ ०५२.

२५४६२३७१/२२०१/७१३/६७४
डॉ. शरद श्रीकृष्ण खांबेटे
ए/२/५४, गिरीजाशंकर विहार, नवसह्याद्री,
कर्वेनगर, पुणे ४११ ०५२.

२५४५१४७०/३११०/७९९/६९५
श्रीमती उज्ज्वला श्रीकांत नाईक
३६ दीपशिखा, गणेशनगर, कर्वे रोड,
कर्वेनगर, पुणे ४११ ०५२.

२५४१२१२२/२६१८/९४/५१
उदय रामचंद्र मराठे
न्यू अजंठा अव्हेन्यू, विंग ए-२, बि.नं.४, ब्लॉ.नं.२५,
कृष्णा हॉस्पिटलजवळ, **पौड रोड,** पुणे ४११ ०३८.

२५४१२५२७/२९६१/६६४/५२०
श्रीमती स्मृती मुकुंद भावे
६/११ गोदावरी अपार्टमेंट, फ्लॅट नं. २,
स्वीकार हॉटेल जवळ, **एरंडवणे, पुणे** ४११ ००४.

२५४४१८०८/२९३९/६२५/२८८
विजय काशिनाथ मराठे
सर्व्हे नं. ११/२, शारदा सेंटर रेसिडेन्सी, फ्लॅट नं.४,
एरंडवणे, पुणे ४११ ००४.

२५४५०५२१/३०३४/७१४/११६
सौ. चेतना अनुप गव्हाणकर
१, गंधर्व अपार्टमेंट; मेहेंदळे गॅरेज जवळ,
एरंडवणे, पुणे ४११ ००४.

२५४२२६३४/३३३५/१०१२/५२०
सौ. राधिका मुकुंद लेले
४/१५ लक्ष्मीनारायण नगर, पटवर्धन बाग,
मेहेंदळे गॅरेजजवळ, **एरंडवणे, पुणे** ४११ ००४.

२५३८१७०३/३३५९/१०३०/२३७
धनंजय मनोहर मराठे
इ-३/१२ स्टेट बँक नगर, वनाज कंपनी मागे,
पौड रोड, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५२८१६३८/XXX/९४३/२८५
सौ. वर्षा अभिजित आठवले.
इमारत ई, फ्लॅट नं. २४, शुभारंभ समोर, पूजा पार्क,
कोथरूड, पुणे ४११ ०३८.

९८२२५५५२३८/PPP/१००७/८७
माधव दिनकर मराठे
श्री. शंकरनगरी को. ऑप. हौ. सोसा., डी-१७, वनाज
कंपनीजवळ, पौड रोड, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८

२५४६९१७९/XXX/६२०/५०७
सौ. वैशाली अशोक खरे
सुरभि बंगला, १५ बी-२० मिलन सोसायटी, मयूर
कॉलनी, कर्वे रोड, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५४६३९६७/२४२५/६३०/१२१
विष्णू श्रीधर मराठे
बी/१७ तेजलकुंज सोसायटी, संगम प्रेससमोर,
कर्वे रोड, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

५६२०३५८४/२९९४/६७१/२८०
माधव दत्तात्रय मराठे
६/१७-ए-१, झाला सोसायटी, **सर्व्हे** नं. १२७,
कर्वे रोड, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

३२८०/९५५/६२३
निर्मला आर. बोराडकर
२/३ सोनल अपार्टमेंट, आयडियल कॉलनी,
कोथरूड, पुणे ४११ ०३८.

२५४४९२८७/२१२६/७५२/४१
डॉ. चिंतामणी रामचंद्र मराठे
अमोली अपार्टमेंट, फ्लॅट नं. १५, संगम प्रेस रोड,
करिष्मा समोर, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५४५०७२०/२५७७/६५८/३०६
विष्णू रामचंद्र मराठे
४/१ झाला अपार्टमेंट, मारुती मंदिराजवळ,
कोथरूड, पुणे ४११ ०३८.

२५३९९७८९/२५७२/९८/६२४
श्रीकांत यशवंत विद्वांस
४, मधुदीपा सोसायटी, भेलकेनगर, शिवाजी
पुतळ्याजवळ, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५४४१४२१/३३०२/९७३/५२०
सौ. ज्योती प्रमोद कुलकर्णी
२०/४६ पटवर्धन बाग, 'ज्ञान ज्योती',
एरंडवणे, पुणे ४११ ००४.

२५४३६६२९/३३०७/९७४/२८३
अजित अरविंद मराठे
न्यू अजंठा अव्हेन्यू, बि.नं.१, विंग ए-२, ब्लॉ.नं. ३ए,
फ्लॅट नं.१, मयूर कॉलनी, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५६७२३०९/३३०३/९७५/४२३
प्रदीप गणपती मराठे
सदनिका क्र. ८, लेन नं. ३, निसर्ग,
प्रभात रोड, पुणे ४११ ००४.

२५४४२९१७/३३०४/९७६/६३
विनायक शंकर मराठे
१५ डी, श्रीराम पार्क, बस स्टँड समोर,
कोथरूड, पुणे ४११ ०३८.

२५३९१७६५/२५२८/५२/६९८
सत्चिदानंद दत्तात्रय खांबेटे
४ योगानंद पार्क, सर्व्हे नं.९१/१/१३, शिक्षक नगर,
किनारा हॉटेल रोड, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५४२३२४६/२९६८/६१८/४१
वसंत कृष्णाजी मराठे
शरावती, महागणेश कॉलनी, फ्लॅट नं. ३,
पौंड रोड, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५४६४६५९/२९६८/६५६/२४८
जयप्रकाश चिंतामण मराठे
बी-२, मधुरानगर, कृष्णा हॉस्पिटलजवळ,
पौड रोड, पुणे ४११ ०३८.

२५४६६०८३३/२९५७/६६७/७४४
विनायक नारायण जोशी
३/१ कुलदीप सोसायटी, ४१/५ ए-बी, एरंडवणे,
पौड फाटा, पुणे ४११ ०३८.

२५३८८८६७/२१६९/२१/२३८
श्रीकांत माधव मराठे
सी-८, अथर्ववेद कॉलनी, मंत्री पार्क मार्ग,
कोथरूड, पुणे ४११ ०३८.

२५४३१२११/२२३६/२२५/५२०
मोहन बाळकृष्ण मराठे
ओम अविष्कार, सी विंग, फ्लॅट नं. ३१४, स्नेह पॅरेडाईज,
एम.आय.टी. रोड, **कोथरूड, पुणे** ४११०३८.

२५४६३८५७/२८९६/४८८/५४१
विष्णू नारायण मराठे
बी-१, हिल व्ह्यू नं. १ सोसायटी, येना बंगल्याजवळ,
कोथरूड, पुणे ४११ ०३८.

२५४६७१९२/२९६९/६७०/२४६
श्रीकांत श्रीकृष्ण मराठे
३ कुलदीप सोसायटी, ४१ ए-बी, एरंडवणे,
पौड फाटा, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५४२३४०४/२०६४/१६/४१७
डॉ. शरद दत्तात्रय मराठे
९६ रामबाग कॉलनी, ४-बी, दशभुजा सोसायटी,
पौड रोड, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५४६४७०६/२४५३/७३/३८९
श्रीनिवास गोपाळ मराठे
त्रिवेणी नं.१, दख्खन पाटबंधारे सोसा., पांडुरंग कॉलनी,
SNDT कॉलेजसमोर, **एरंडवणे, पुणे** ४११ ०३८.

२५३९१९८६/२७२५/३२४/५२०
सौ. शैलजा शांताराम कुलकर्णी
'मैफल', २२ ए, शिक्षकनगर, ८वी गल्ली,
वनाज कॉर्नर, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५४५५६४९/२७७५/३८९/६८७
प्रमोद सदाशिव खांबेटे
६०३ शिल्पा-सी, परांजपे स्कीम, एम.आय.टी.
कॉलेजजवळ, **पौड रोड, पुणे** ४११ ०३८.

२५४६३८३२/३२४७/९२२/६२४
दत्तात्रय मोरेश्वर विद्वांस
३८ गुरुराज सोसायटी नं. १, २ तिमाक्का निवास,
कृष्णा हॉस्पिटलजवळ, **पौड रोड, पुणे** ४११ ०३८.

२५४३४९०६/२५१४/६६९/२३९
सुरेश विष्णू मराठे
३/४ कुलदीप सोसायटी, ४१/५ ए-बी, एरंडवणे,
पौड फाटा, पुणे ४११ ०३८.

२५४४९५८१/२०४०/३३/४४०
भालचंद्र केशव मराठे
डी-५, ग्रीनफिल्ड, सुतार पथ, शिवतीर्थ नगर,
पौड रोड, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५५३६८४४/३३७५/९४९/३८९
श्रीमती सुनिता सुधाकर गोखले
३५/३७ शिवाजीनगर, वनराज बिल्डींग, कोर्टासमोर,
जुना तोफखाना, **पुणे** ४११ ०३८.

२२९५३५१४/३२७७/९५१/४४५
मनोज यशवंत मराठे
५/ई विंग, शिंदेनगर, एन. डी. ए. रोड, बावधन,
पाषाण, पुणे ४११ ०३८.

२५३८०६७८/३२७६/९५०/३८९
सौ. जयश्री विजय फडके
डी-९, स्टेट बँक नगर कॉलनी, वनाज कॉम्प्लेक्स,
वनाजच्या मागे, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५३६४०५१/३२५९/९३२/३८९
सौ. मोनिका नरेंद्र महाजन
सदनिका क्र. ४०, श्रीनिवास नगर फेज २,
महात्मा सोसायटी, **पुणे** ४११ ०३८.

२५४३९६२३/३२६२/९३५/३८९
सौ. उषा लक्ष्मण ताम्हनकर
ज्योती अपार्टमेंट, हॅपी कॉलनी लेन नं. ३,
कोथरूड, पुणे ४११ ०३८.

२५२८४६७५/३२६३/९३६/६३
श्रीनिवास चिंतामण मराठे
सदनिका क्र. ३०४, प्लॉट नं. ४५,
रामबाग सोसायटी, **पुणे** ४११ ०३८.

२५२८५१४०/३३०८/९४८/३८९
सौ. अनुपमा अजेय जोशीराव
सदनिका क्र. बी-४०१, कुंबरे गार्डन,
एकलव्य कॉलेजसमोर, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

प्रदीप नारायण मराठे
२०/४४ पटवर्धन बाग, रेणुका,
एरंडवणे, पुणे ४११ ००४.

सुरेश रामकृष्ण मराठे
न्यू अजंठा अव्हेन्यू, बि.नं.३/८, विंग ए/२, फ्लॅट नं.२०,
५वा मजला, पौड रोड, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५४००१५९/२२६२/२४३/६०८
मधुसूदन महादेव मराठे
इ-ए/२०, स्वप्नशिल्प, १९/२ गणेशनगर,
कोथरूड, पुणे ४११ ०२९.

२५४६०११५/३०३९/७५९/६९५
प्रसाद मुकुंद खांबेटे
९९, पारिजात, महात्मा सोसायटी,
कोथरूड, पुणे ४११ ०३८.

/२१३७/१५९/९०
बाळकृष्ण विठ्ठल मराठे
एबी २२, शांतीधाम (वैष्णवी अपार्ट.),
स. नं. १३९/ए/१, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५४३६६२९/३३०७/९७४/२८३
अनिल अरविंद मराठे
न्यू अजंता ॲव्हेन्यू, बि. १, विंग नं. २, फ्लॅट १,
ब्लॉक ३४, पौड रोड, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५३८००१५/२९०६/५७०/७०५
मुकुंद श्रीकृष्ण खांबेटे
३ अमित पार्क, सर्व्हे नं. २९/७,
कोथरूड, पुणे ४११ ०३८.

२५३८२८९६/३०२३/७३३/३२०
विवेक वसंत मराठे
बी/४, इंद्रधनू सोसायटी, तेजसनगर, डहाणूकर कॉलनी,
कोथरूड, पुणे ४११ ०३८.

२५३८४९०४/३०२२/७३२/७२२
सुहास त्र्यंबक चक्रदेव
सर्व्हे नं. २७, प्लॉट नं. २१, मानसी सोसायटी,
डहाणूकर कॉलनी, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५४६९२५३/२९९५/७३९/४३
श्रीराम व्यंकटेश मराठे
२/६ चंद्रलोक नगरी, डहाणूकर कॉलनी,
गल्ली नं.११, **पुणे** ४११ ०३८.

२५३९२५३३/३१५८/८३६/९००
अनिल मधुकर मराठे
राहुल विहार बी, प्लॉट २ ए, डहाणूकर कॉलनी,
गल्ली नं. ८, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५४४७०६८/२८४४/५०१/६७६
किरण विनायक खांबेटे
बी ६/७, राहुल नगर, कर्वे रोड,
कोथरूड, पुणे ४११ ०३८.

२५४२०६८२/३३६०/१०३१/५५९
राजीव नारायण मराठे
६ सुमुख अपार्टमेंट, डहाणूकर कॉलनी,
गल्ली नं. ९, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०३८.

२५४४२४९१/३०२१/७३१/१८६
विजयकुमार विष्णु मराठे
१० रोहिणी सोसायटी, डहाणूकर कॉलनी,
गल्ली नं. ३, **कोथरूड, पुणे** ४११ ०५२.

२७४७३३१०/२९९६/६३२/१५५
स्वाती गजानन अभ्यंकर
डी-१/१० रजनीगंधा सोसायटी, एच.डी.एफ.सी.
कॉलनी, **चिंचवड, पुणे** ४११ ०१९.

२३४८५५०९/२२६४/२३९/२५१
प्रभाकर दत्तात्रय मराठे
८ आलोक बिल्डींग, प्लॉट १५, भोईर कॉलनी,
टेल्को कंपनीसमोर, **चिंचवड, पुणे** ४११ ०३३.

२३४५५६१३/२२५८/२६८/३१८
अरविंद वासुदेव मराठे
५५ पवना नगर सोसायटी,
चिंचवड, पुणे ४११ ०३३.

२३४६०६५४/२४२०/८४१/६७१
अच्युत वासुदेव खांबेटे
एच १/७ गोखले पार्क हौ. सोसायटी,
चिंचवड, पुणे ४११ ०३३.

२३६१२४७८/XXX/९२१/५४१
सौ. श्वेता गुरुनाथ कार्लेकर
४ हिलेन अपार्टमेंट, तानाजीनगर, तालेरा रुग्णालयाजवळ,
चिंचवड, पुणे ४११ ०३३.

२३५५६२४९/२९८३/६५७/१९०
अनिल बाळकृष्ण मराठे/उज्ज्वला मराठे
४ श्रीधरनगर, शशिविहार अपार्टमेंट,
चिंचवड, पुणे ४११ ०३३.

२७४५३६५३/३२८३/९५८/४६७
आनंद अच्युत मराठे
'चैतन्य', श्रीधर नगर,
चिंचवड, पुणे ४११ ०३३.

५६३०६८०६/PPP/८५९/७३३
बाळकृष्ण काशिनाथ चक्रदेव
ए-४-१० यशोपुरम, पिंपरी-चिंचवड लिंक रोड,
चिंचवड, पुणे ४११ ०३३.

२७४८४९५३/PPP/८७५/२७५
गजानन बाळकृष्ण मराठे
८ बी, सन व्ह्यू, समर्थ मंदिर समोर,
वास्तु उद्योग जवळ, **पिंपरी, पुणे** ४११ ०१८.

२७४६२८२१/२०४६/७०५/९६
विजय वासुदेव मराठे
प्लॉट २८-२९, सुखवाणी पार्क, बी-फ्लॅट ३,
वास्तुउद्योग कॉलनीजवळ, **पिंपरी, पुणे** ४११ ०१८.

२७४८९७७७/३०८८/७३४/१५६
नितिन विजय मराठे
अजमेरा हौसिंग कॉम्प्लेक्स, एचसी-६/००३,
पिंपरी, पुणे ४११ ०१८.

/३३५५/१०२८/५४१
श्रीमती अर्चना रामचंद्र अभ्यंकर
१०५९ विजय नगर, काळेवाडी, ज्योतिबा मंदिराजवळ,
पिंपरी, पुणे ४११ ०१७

२७६५७९७८/३३३१/१०१०/२३२
विश्वास यशवंत मराठे
५४/२ एल.आय.जी. कॉलनी, सिंधूनगर,
निगडी, **पुणे** ४११ ००४.

२७४३०८३९/३३५२/१०२५
डॉ. श्रीकृष्ण नारायण मराठे
१३८, नेहरुनगर, आनंद पाक सोसायटी शेजारी,
पिंपरी, पुणे ४११ ०१८.

/३३५३/१०२६/पृ.?
रजत प्रभाकर मराठे
फ्लॅट नं. ७०२, बि. नं. सी-२, गगन विहार,
कोंढवा रोड, बिबवेवाडी, **पुणे** ४११ ०३७.

२७२९७८०१/२९५९/५६७/६२
सुहास प्रभाकर मराठे
माऊली, आशियाना सोसायटी
बाणेर, पुणे ४११ ००८.

हसरे हितगुज

बॉलपेन...?
नव्हे, 'बाल'पेन!

- कु. प्रीता संजय करमरकर,
(लक्ष्मण शंकर, पृ.५२० यांची नात),
कुळगांव, बदलापूर.

मोठी माणसे लिहिताना दिसली की लहान मुलांनाहि त्यांच्याप्रमाणेच पेन घेऊन लिहावेसे वाटते. पण फौंटनपेनच्या जमान्यात लहानग्यांची ही हौस पुरवता येत नसे. कारण फौंटनमधील शाईचे डाग पडत. पण 'बॉलपेन'ने लहानग्यांची (की त्यांच्या आईवडलांची?) ही अडचण दूर केली. आता वर्षभराच्या मुलाच्या हातात बॉलपेन देऊन त्याला कागदावर वेड्यावाकड्या रेघोट्या मारण्याच्या खेळात गुंतवून ठेवता येते.

अशा या पेनाला बॉलपेन ऐवजी 'बाल'पेन का म्हणू नये?

/XXX/७५०/३९९
सौ. स्मिता दिलीप पटवर्धन
ई-३, कुमार क्लासिक, पोलीस मोटर वर्कशॉप जवळ,
औंध, पुणे ४११ ००७.

/२४१८/९९१५/४७३
शरदचंद्र श्रीपाद मराठे
विनय, ९ सहजीवन सोसायटी, गणेशखिंड रोड,
पुणे ४११ ००७.

२५८९०६६३/२९१७/५८७/१८२
प्रभाकर दत्तात्रय मराठे
एफ-३६, कुबेरा गुलशन, डी.पी. रोड,
औंध, पुणे ४११ ००७.

/XXX/९४२/२८५
सौ. आशा सोवनी
सी-१/७ शिव व्हिलेज, बहिरटवाडी,
न्यू शिवाजी सोसायटी, एस.बी. रोड, **पुणे** ४११ ०१६.

९४२३०१३८९२/३२६६/९३८/५३७
हनुमंत मोरेश्वर मराठे
एन २०४ पिनाक मेमरीज,
कोथरूड, पुणे ४११ ०३८

२६६८६५८०/१३०१/१८/१०१
विंग कमांडर यशवंत लक्ष्मण मराठे
१६२ आदर्श कॉलनी, श्रीयश, दिघी, विश्रांतवाडी,
एअरपोर्ट रोड, **पुणे** ४११ ०१५.

२५६५३५२९/२०२९/३१४/२४७
डॉ. रामकृष्ण लक्ष्मण मराठे
९६४/ए-८, नीलम, गोखले रोड,
पुणे ४११ ०१६.

/३२८७/९६२/५१३
अमर दिनकर मराठे
स्वामी समर्थ सोसायटी, मु. पो. राजगुरुनगर,
पुणे ४१० ५०५.

/२२७६/२०७/१०५
विश्वास रघुनाथ मराठे
लक्ष्मीछाया, ४२५/३९ टि. म. वि. कॉलनी,
पुणे ४११ ०३७.

२४२३०३६६/३२३५/९१७/४२७
संजय रघुनाथ मराठे
ए-२०३, श्रीराजयोग सोसायटी, बिबवेवाडी,
पुणे ४११ ०३७.

/२८७०/५४२/२२२
सौ. निवेदिता श्रीपाद ढेकणे
८/६२ महर्षिनगर,
पुणे ४११ ०३७.

/२८६०/५२६/६६४
मोरेश्वर गजानन विद्वांस
४९-ए, यशोस्मृती, भांगरवाडी, मु. पो. लोणावळा,
जि. पुणे ४१० ४०१.

/२५३९/६३१/२८२
विष्णू धोंडोपंत मराठे
५९, दातार कॉलनी, रेल्वे स्टेशन जवळ,
मु. पो. उरळीकांचन, **जि. पुणे** ४१२ २०२.

२५८६११४६/२००२/४०७/३२६
अनंत दामोदर मराठे
अथश्री, परांजपे स्कीम, सूस रोड,
पाषाण, पुणे ४११ ०२१.

/३०९४/७८९/१५१
शशिकांत शंकर मराठे
सी/७ विशाल सागर कॉम्प्लेक्स, तुकाराम नगर,
मु. पो. तळेगाव-दाभाडे, जि. पुणे ४१० ५०६.

/२०५५/१९३/२४६
रामचंद्र चिंतामण मराठे
१६, सुखनिवास अपार्टमेंट्स, १०२/२ ए,
एस. बी. मार्गाजवळ, **शिवाजीनगर, पुणे** ४११ ०५३.

/२३५८/६५९/२७०
गजानन दत्तात्रय मराठे
मयुरेश अपार्टमेंट, पहिला मजला, २९५ यशवंतनगर,
मु. पो. तळेगाव दाभाडे, जि. पुणे ४१० ५०६.

२४२१२१२५/२२२६/१०३/६८३
चिंतामणी दिगंबर खांबेटे
ए-५/११ अनुकुल बिल्डींग, चिंतामणीनगर भाग १,
बिबवेवाडी, पुणे ४११ ०३७.

२४२७२०८०/२३२७/९२८/४१९
चंद्रशेखर श्रीपाद मराठे
डी-३, सूर्यप्रभा गार्डन, केंजळे नगर,
बिबवेवाडी, पुणे ४११ ०३७.

२५३८२७५०/२४६४/३४९/७३७
अरुणा भास्कर चक्रदेव
ए-२२, कामधेनू रिध्दी, लेन नं. ९, महात्मा सोसायटी,
कोथरूड, पुणे ४११ ०३८.

२५२३०२१९/२६७४/२०४/४५
डॉ. सुधाकर जनार्दन मराठे
सिध्दकला हौसिंग सोसायटी, बायफ कॉलेजच्या मागे,
वारजे, **पुणे** ४११ ०५२.

/३२८९/९६४/३६४
शारदा नारायण बापट
मंजिरी अपार्टमेंट, डिमेलो गॅरेज समोर, कोटेश्वर
सोसायटी, पुणे-सातारा रोड, **पुणे** ४११ ०३७.

/३२९०/९६५/६२४
भालचंद्र एम्. विद्वांस
३४ श्री सिध्दिविनायक सोसायटी, तळेगाव स्टेशन,
तळेगाव ४१० ५०७.

/२६६५/३११/५२१
शिरीष वामन मराठे
श्रीकृपा, वैभव नगर सोसायटी, प्लॉट ५, कपिल हॉटेल
मागे, धनकवडी, सातारा रोड, **पुणे** ४११ ०४३.

२५६५२१०९/२६२३/१०२/७३७
लक्ष्मण चिंतामण चक्रदेव
२३ नीलरत्न, ११०३ बी. मॉडेल कॉलनी,
लकाकी रोड, **पुणे** ४११ ००६.

/२४५५/९९१४/४५३
शशिकांत भास्कर मराठे
ज्ञानेश मंगल कार्यालय, मॉडर्न कॉलेज रोड,
ज्ञानेश्वर पादुका चौक, **शिवाजीनगर, पुणे** ४११ ००५.

पत्त्यातील चुकीची दुरुस्ती :
मार्च २००६ च्या अंकांत पृ.१४ वर पत्ते छापले आहेत. त्यातला १ल्या कॉलममधील शेवटचा पत्ता असा वाचावा. XXXX/९९५४/९९९ उदय वसंत पेंढारकर, ९ सत्य, सहकार मार्ग, विलेपार्ले (पूर्व), मुंबई ४०० ०५७.

* * *

डिप्रेशन - महिलांची मानसिक व्यथा

- **डॉ. सौ. सीमा शाम** (पृ.४११), पुणे

महिलांच्या मानसिक व्यथांपैकी नैराश्य/उदासीनता म्हणजेच 'डिप्रेशन' ही स्थिती बऱ्याच वेळा निदर्शनास येते. उदासीनता हा मानसिक त्रास जर जवळपासच्या व्यक्तींच्या लक्षात आला नाही तर हा आजार वाढतो. शेवटी त्याचे रूपांतर वेडामध्ये म्हणजेच 'मॅनिया' मध्ये होते. असा आजार असणाऱ्या महिलेच्या जवळच्या नातेवाईकांनी विशेष खबरदारी म्हणून तिच्याशी प्रेमाने वागावे. तिच्या इच्छा, आकांक्षा समजून घ्याव्या, गैरसमजुती दूर कराव्या. ज्यामुळे तिला त्रास होईल व व्यथा वाढेल असे बोलू नये किंवा वागू नये. तिला आदराने वागवावे.

डिप्रेशन हा विकार स्त्रियांमध्ये जास्त प्रमाणत का आढळून येतो? याला वैयक्तिक, कौटुंबिक व सामाजिक कारणे आहेत. लहान मुलीपासून तर पुढे मोठी झाल्यावर सुद्धा दुजाभाव तिच्या नशिबी असतो. तिची कोठलीही वागणूक, बोलणे, हालचाल यातून सहसा वाईटच अर्थ काढला जातो व कुटुंबाला कलंक लागेल, समाजातील लोक काय म्हणतील ह्याची भीती जवळपासच्या व्यक्तींना असते. सासरी तर असंख्य समस्यांना तोंड द्यावे लागते. तन, मन, धन अर्पून सुद्धा अनेक लहान मोठ्या आघातांना तोंड द्यावे लागते. बऱ्याच वेळा तिचा पती, सासू, नणदा या तिला सहजतेने ॲक्सेप्ट करीत नाहीत. तिला कोठलेही स्वातंत्र्य नसते. सर्वांची मनं सांभाळता सांभाळता तिची त्रेधा होते. शिवाय गर्भारपण, प्रसूति व मुलांचे संगोपन करणे ह्या जबाबदाऱ्या तिच्यावर पडतात. त्यातूनही कमीपणाची वागणूक व अपमान ही कारणे डिप्रेशन या रोगाला कारणीभूत होतात.

तिच्या लहान सहान आवडी, इच्छा यांचा योग्यवेळी विचार केला तर तिचा सन्मान राहील. तिच्या कष्टाची इतरांना जाणीव आहे हे तिला कळले तरी तिला समाधान वाटेल. **स्त्रीला तिच्या कर्तृत्वाची थोडीफार प्रशंसाही पुरेशी असते.**

डिप्रेशनची कारणे

अपमान, मानहानी, भीतीचे वातावरण, शारीरिक छळ किंवा तिच्याकडे पूर्णपणे दुर्लक्ष होणे ही महत्त्वाची कारणे स्त्रीच मन दुखावतात. तिच्यावरील ताण असह्य होतो व शेवटी मॅनिया या अवस्थेमध्ये तिचे मन परिवर्तित होते.

हॉर्मोनल असुंतलन हे मासिक पाळी असताना मेनॉपॉजच्या वेळी होते. त्या काळातही स्त्रियांचे वागणे विचित्र होते. अशा वेळी जवळच्या व्यक्तींनी त्यांना समजून घ्यावे व त्यांच्याशी प्रेमानें वागावे.

उदासीनतेचे आणखी एक प्रमुख कारण म्हणजे पतिपत्नीत सुसंवाद नसणे. यामध्ये लैंगिक इच्छापूर्तीचाही समावेश आहे. विवाहबाह्य संबंध, अप्रामाणिकपणा, एकमेकांना समजून घेण्याचा अभाव ह्यामुळे पतिपत्नीमध्ये प्रेमभावना राहात नाही. स्त्रीचे सर्व विश्व तिचा पति व मुलं यांत सामावलेलं असतं आणि ह्या विश्वाला तडा गेला की तिच्या आयुष्याला अर्थच राहात नाही व ती दु:खी होते, निराश होते.

पैशाची चणचण असणे हेही स्त्रीच्या उदासीनतेला एक प्रमुख कारण असते. काटकसर करून संसार चालवावा लागतो. ही सतत चिंता राहाते व अशी स्त्री 'डिप्रेशन' च्या आहारी जाते.

डिप्रेशनची प्रमुख लक्षणे

१. सदा दु:खी, चिंतित व उदासीन मानसिक स्थिती
२. लैंगिक आकर्षण किंवा त्यातील रुची कमी होणे किंवा फार वाढणे.
३. एक तऱ्हेची बेचैनी, तळमळ
४. एकाएकी चिडणे वा ओरडणे
५. असहाय, अनुपयोगी, अपराधाची भावना कारण नसताना वांढणे. मन अतिशय निराश होणे.
६. फार झोप येणे किंवा निद्रानाश होणे.

७. भूक फार कमी होऊन कृशता येणे, फार खाणे व वजन प्रमाणापेक्षा अधिक होणे.
८. शारीरिक थकवा किंवा सुस्ती येणे.
९. आत्महत्येचे विचार येणे किंवा आत्महत्या करण्याचा प्रयत्न करणे.
१०. मनाची एकाग्रता कमी होणे, विस्मरण होणे.
११. निर्णयक्षमता कमी होणे.
१२. डोके जड होणे वा दुखणे.
१३. अन्नपचनाचे विकार होणे
१४. सामाजिक, कौटुंबिक, वैयक्तिक व आर्थिक व्यवहार सुसंगत नसणे.

उपचार

तर आता आपण मनाच्या 'उदासीनता' ह्या रोगावरील उपचारांचा विचार करू या. 'डिप्रेशन' या आजाराचा गंभीरपणा असेल तर मनोविकार (Psychiatrist) तज्ञांकडे न्यावे. [illegible] जवळच्या नातेवाईकांनी जावे. डॉक्टरला इतिहास, सर्व लक्षणे व्यवस्थित सांगावी. विवाहापूर्वी जायची वेळ आल्यास आई, वडील किंवा मोठी भावंडे यांनी रुग्णाबरोबर जावे म्हणजे रुग्णाला एक तऱ्हेचा आधार वाटतो व तो मोकळेपणाने आपली समस्या डॉक्टरला सांगतो.

डॉक्टर आलेल्या प्रत्येकाला प्रश्न विचारतात, त्यांची मते जाणून घेतात व सर्वांनाच त्यांच्या वागणुकीबद्दल सल्ला देतात. घरातील व्यक्तींनी रुग्णाला बरे करण्यात मोठा हातभार लावावा लागतो. प्रेमाने, आपुलकीने रुग्णाशी वागल्यास निश्चितच फार उपयोग होतो.

त्याशिवाय गंभीर आजार असणाऱ्या रुग्णास औषधोपचाराची गरज असते. डिप्रेशन कमी होण्याकरिता, आनंदी वागणूक आणण्याकरिता औषधांच्या गोळ्या दिल्या जातात. त्याचप्रमाणे योगासने, ध्यान (मेडिटेशन) शिकविले जाते. एखादा योग्य असा 'जप' करण्याकरीता प्रोत्साहित केले जाते. त्यामुळे मनाला स्थिरता येते, स्मरणशक्ती वाढते व विवेक जागृतीस मदत होते. तसेच मनाची शक्ती वाढवील असे वाङ्मय वाचण्यास द्यावे. त्यानेही विचारांची दिशा बदलली जाते.

आता आपण दुसऱ्या प्रकाराकडे वळू या. *(लेखाचा उर्वरित भाग पुढील अंकात)*

(प्रतिष्ठानवृत्त पृ. ? वरून)

ब. आजीव सभासदत्व :

१. रामचंद्र वासुदेव, चिंचवड, पुणे रु. १००

क. शिक्षण निधी :

१. श्रीमती उषा विद्वांस, विलेपार्ले, कै. अरविंद श्रीधर यांच्या स्मरणार्थ रु. ३०००
२. मधुसूदन रा. खांबेटे, ठाणे रु. २०००

चुकीची दुरुस्ती - मागील (जून) 'हितगुज' मध्ये रु. ६००० देणगी देणाऱ्याचे नाव अनंत/वामन/मोरेश्वर 'मराठे बंधू' असे छापले होते ते 'चक्रदेव बंधू' असे वाचावे.

ड. जून हितगुज जाहिराती :

१. प्रभाकर दामोदर, वडाळा रु. ६००
२. मोहन सदाशिव, खार, मुंबई
दोन पानांचे प्रायोजकत्व रु. ३००

इ. वास्तुप्रकल्प निधी :

१. मोहन सदाशिव, खार, मुंबई
पहिला हप्ता रु. १०,०००

फ. रद्दी विक्री निधी :

१. मोहन सदाशिव, खार, मुंबई रु. २००

★★★

वाक्प्रचार, म्हणी व सुभाषिते

- अनंत धोंडो खांबेटे (पृ. ६९८), शीव, मुंबई

वाक्प्रचार, म्हणी व सुभाषिते ही कोठल्याही भाषेचे अलंकार आहेत. प्रवचनांत, कीर्तनांत, व्याख्यानांत व साहित्यांत, आपल म्हणणं, श्रोत्यांच्या वा वाचकांच्या गळी उतरविण्यास अन्वर्थक नि समर्पक म्हणी व सुभाषिते मोठे कार्य करतात.

साहित्यादी कलांत गम्य नसणाऱ्यांची गणना सुभाषितकारांनी चक्क पशूत केली आहे. ''साहित्य संगीत कला विहीना। साक्षात् पशू पुच्छ विशाल हीना।।'' हे पशू गवत खात नाहीत हे पशूंचे मोठे भाग्यच म्हटलं पाहिजे असं ते म्हणतात.

वाक्प्रचार, म्हणी वा सुभाषिते काही काही समानार्थक तर काही विरुद्धार्थीही असतात. ''अंथरूण पाहून पाय पसरावे'' आणि ''८० ते ८५ करगो रांडे पुरणपोळ्या'' ह्यातील पहिली म्हण काटकसरीची तरफदारी करते, तर दुसरी उधळपट्टीची. ''प्राद्रयाला पावट्याचं निमित्त'' आणि ''नाचता येईना तर म्हणे अंगण वाकडं'' ह्या दोन्हीही म्हणी समानार्थी. नाचता येईना... ही म्हण जशीच्या तशी गुजराथीतही आहे.

माझ्या माहितीप्रमाणे, (१) कुऱ्हाडीचा दांडा गोतास काळ व (२) वाघ पडला बावी नि माकड गांड दावी ह्या दोन्ही म्हणी समांतर अर्थांनेही आंग्ल भाषेत नाहीत. उपरोक्त दोन्हीही म्हणी दैनंदिन जीवनांत प्रत्ययास येतात.

समर्थांचे ''मनाचे श्लोक'' आणि संत तुकारामांची गाथा म्हणींच्या खाणीच होत. ''सामर्थ्य आहे चळवळीचे जो जो करील तयाचे, परंतु तेथे भगवंताचे अधिष्ठान पाहिजे'', ''यत्न तो देव जाणावा, चुकणें दैत्य जाणीजे'', ''ऐरावती रत्न थोर - त्यासी अंकुशाचा मार'', मुंगी होऊन साखर खावी, ''महापुरे झाडे जाती, तेथे लव्हाळे वाचती'' या सर्वात लहानपणाची तरफदारी तर नॉट फेल्युअर बट लो एम इज क्राइम!! ह्या आंग्ल म्हणीचे सुंदर भाषांतर दापोली विद्यालयातील संस्कृत शिक्षक बर्वे यांनी केलेलं पहा, ''नोच्चार्यो विफलोपि दूषण पदं। दुष्यस्तु कामो लघु।।'' ह्यात महत्वाकांक्षेचे वकीलपत्र सापडते.

म्हणी वा सुभाषिते ही संक्षिप्त व अनुप्रास युक्त असल्यास लक्षात राहण्यास मदतच होते. उदाहरणार्थ :- करावे तसे भरावे, कर नाही त्याला डर नाही, तळे राखी तो पाणी चाखी, ज्याचे जळे त्याला कळे, बसावे असे की, कोणी न म्हणे ऊठ, नि बोलावें असे की, कोणी न म्हणे झूट।।

म्हणी व सुभाषितांचे महात्म्य सांगणारे एक सुभाषित उधृत करून हे पुराण संपवितो.

पृथिव्याम् त्रीणि रत्नानी
जलमन्नम् सुभाषितम्
मूढे पाषाण खण्डेषु
रत्नसंज्ञा विधीयते।।

या जगांत तीनच रत्ने आहेत, ती म्हणजे पाणी, अन्न व सुभाषित. मूर्ख लोक, पाषाणाच्या तुकड्याला रत्न म्हणून संबोधतात.

हे सर्व लिहिले खरे. पण सध्याच्या दूरदर्शनाच्या रेट्यापुढें हे अरण्यरुदन न ठरो!!

★★★

या अंकात

१. दैनंदिनी २००७ - १०० रुपयात
आपले नाव छापलेली डायरी मिळवा................. पृ.१

२. चतुर्थी .... पृ.१
सौ. उर्मिला लक्ष्मण मराठे, मुलुंड, मुंबई

३. गोत्रे चतुर्दश कुळे मुळ साठि होती................. पृ.४
कालिदास बाळकृष्ण मराठे, गोवा

४. कै. चिंतामण बळवंत मराठे हस्ताक्षर स्पर्धा २००७.. पृ.४

५. एक हिमालयन ट्रेक - अधूरा...................... पृ.५
आनंद यशवंत मराठे, ठाणे

६. घर (कविता).................................. पृ.५
डॉ. सौ. शशिकला चिंतामणी मराठे, पुणे

७. आषाढातील पाऊस (कविता).................... पृ.६
डॉ. सौ. सीमा शाम मराठे, पुणे

८. न जेवताच तृप्तीची ढेकर - समाधानाची.......... पृ.७
अच्युत महादेव चक्रदेव, पुणे

९. माहेरवाशीण.................................. पृ.७
सौ. विद्या सुनील चक्रदेव, मुलुंड, मुंबई

१०.'वाडा' संस्कृति (कविता)........................ पृ.८
विठ्ठल महादेव मराठे, सांगली

११.हितगुज वर्गणीदारांचे पत्ते - पुणे जिल्हा........ पृ.८ते१४

१२.डिप्रेशन - महिलांची मानसिक व्यथा.............. पृ.१४
डॉ. सौ. सीमा शाम मराठे, पुणे

१३.वाक्प्रचार, म्हणी व सुभाषिते.................... पृ.१५
अनंत धोंडो खांबेटे, शीव, मुंबई

याशिवाय **प्रतिष्ठान वृत्त** (पृ.२,१५), **सभासद वृत्त** (पृ.३,४), आणि **हसरे हितगुज** (पृ.१३) ही नेहमीची सदरे.

बुक पोस्ट

प्रति

मराठे प्रतिष्ठान
मराठे उद्योग भवन, आप्पासाहेब मराठे मार्ग,
प्रभादेवी, मुंबई ४०० ०२५.
(टे. नं. ४३०२४५३)